

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлежства, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу средњег начелника треће класе, Владимира Ст. Максиновића, начелника треће класе среза пожаревачког, — по молби;

за комесара савске полиције, у рангу писара управе вароши Београда прве класе, Вељка Рамадановића, писара исте класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за комесара топчидерске полиције, у рангу писара прве класе управе вароши Београда, Андрију Живковића, писара друге класе управе вароши Београда;

за писара прве класе управе вароши Београда, Милорада Ту тунџића, комесара топчидерске полиције, у рангу писара прве класе исте управе, по потреби службе;

за писара прве класе управе вароши Београда Божидара Ристића, писара друге класе среза поречког, — по молби;

за писара прве класе управе вароши Београда Јована Спиридоновића, писара друге класе среза беличког, — по молби;

за писара друге класе управе вароши Београда Јована Добричића, писара друге класе начелства округа крагујевачког, и

за писара треће класе управе вароши Београда Матију Јовановића, практиканта Министарства иностраних дела, све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Милана Ценића, начелника исте класе среза подгорског, — по молби;

за начелника треће класе среза пчињског, Давила Драгашевића, начелника исте класе среза сврљинског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза гружанског, Милутина Пеђанина, секретара прве класе начелства округа моравског, — по молби;

за начелника треће класе среза подгорског, Косту Катића, средњег писара прве класе у оставци;

за начелника треће класе среза жичког, Милана Анђелковића, комесара железничке полиције у Београду, у рангу средњег писара прве класе;

за вршиоца дужности начелника среза зајечарског, у рангу секретара начелства друге класе, Косту Ђорђевића, писара прве класе среза подгорског;

за вршиоца дужности начелника среза пожаревачког, у рангу секретара начелства друге класе, Борислава Милисављевића, писара прве класе среза нишког;

за вршиоца дужности начелника среза моравичког, у рангу секретара начелства друге класе, Стевана Каначког, писара прве класе среза јабланичког;

за вршиоца дужности начелника среза нишавског, у рангу секретара начелства друге класе, Тихомира Миланковића, комесара савске полиције, у рангу писара прве класе Управе вароши Београда;

за вршиоца дужности начелника среза брзопаланачког, у рангу секретара начелства друге класе, Николу Ђуричића, писара друге класе Министарства финансија;

за секретара друге класе начелства округа крагујевачког, Светислава Јелчића, писара прве класе среза грочанског;

за секретара друге класе начелства округа моравског, Илију К. Николајевића, вршиоца дужности начелника среза жичког, у рангу секретара начелства друге класе, — по молби;

за комесара железничке полиције у Нишу, у рангу секретара начелства друге класе, Манојла Мрвића, комесара желез-

ничке полиције у Ристовцу, у рангу средњег писара прве класе, — све по старом закону,

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза крагујевачког, Љубомира Ј. Рајића, начелника исте класе среза јадранског, пензионисаног указима од 24. августа и 30. децембра 1904. године, који су оглашени за неважеће одлукама Државног Савета од 8. децембра 1904. године бр. 9351 и од 5. августа 1905. године бр. 4977.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза беличког, Милутина Ценића, писара прве класе Управе вароши Београда;

за писара прве класе среза параћинског, са седиштем у Сењу, Живка Николића, писара прве класе Управе вароши Београда;

за писара прве класе среза космајског, Милорада Наумовића, писара исте класе среза мачванског, — по молби;

за писара прве класе среза пожаревачког, Петра Кузмановића, писара исте класе среза прокупачког, — по молби;

за писара друге класе среза беличког, Ђорђа Костића, писара исте класе среза нишавског, — по молби;

за писара друге класе среза хомољског, Михаила Илића, писара исте класе среза бољевачког, по потреби службе, али без права на путне и селидбене трошкове;

за писара друге класе среза зајечарског, Васу Поповића, писара исте класе среза космајског, — по молби;

за писара друге класе среза нишког, Живка Живковића, писара исте класе среза пожаревачког, — по молби;

за писара друге класе среза грочанског, Владимира М. Војковића, бившег чиновника Управе Државних Монопола;

за вршиоца дужности писара среза нишавског, у рангу писара начелства прве класе, Стојана Ј. Ђорђевића, вршиоца дужности писара среза масуричког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза загавског, у рангу писара начелства прве класе, Велимира Кузмановића, вршиоца дужности писара среза звишког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза крагујевачког, у рангу писара начелства прве класе, Светислава Ј. Марковића, вршиоца дужности писара среза млавског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза млавског, у рангу писара начелства прве класе, Милована Радотића, писара друге класе начелства округа ваљевског;

за вршиоца дужности писара среза студеничког, у рангу писара начелства прве класе, Мирка Гавриловића, вршиоца дужности писара среза моравичког, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе, али без права на путне и селидбене трошкове;

за вршиоца дужности писара среза неготинског, у рангу писара начелства прве класе, Јована Симића, вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа крагујевачког, у рангу писара начелства исте класе — по молби;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа крагујевачког, у рангу писара начелства прве класе, Николу Мило-сављевића, вршиоца дужности писара среза зајечарског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза пожаревачког, у рангу писара начелства прве класе, Јевту Бекрића, писара исте класе начелства округа врањског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза прокупачког, у рангу писара начелства прве класе, Косту Ал. Поповића, писара исте класе начелства округа моравског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза расинског, у рангу писара начелства прве класе Живка Павловића, писара прве класе начелства округа крушевачког, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза левачког, у рангу писара начелства прве класе, Светозара Поповића, писара начелства исте класе и вршиоца дужности писара среза моравичког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза поцерског, у рангу писара начелства прве класе, Ананија Стевановића, вршиоца дужности писара среза студеничког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза темнишког, у рангу писара начелства друге класе, Андру Весовића, писара друге класе начелства округа смедеревског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза ваљевског, у рангу писара начелства друге класе, Стевана Ј. Николића, писара друге класе начелства округа ужичког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза жичког, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Ж. Јоковића, писара друге класе начелства округа ужичког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза јабланичког, у рангу писара начелства друге класе, Владимира Ст. Јовановића, писара друге класе начелства округа пожаревачког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза врачарског, у рангу писара начелства друге класе, Михаила Штуловића, вршиоца дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза бољевачког, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Д. Поповића, вршиоца дужности писара среза таковског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза јадранског, у рангу писара начелства друге класе, Милоша Антонића, вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства друге класе, Драгослава Костића, бившег полицијског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза деспотовачког, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Кокановића, бившег полицијског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза рачанског, у рангу писара начелства друге класе, Владислава Божића, практиканта Управе вароши Београда;

за вршиоца дужности писара среза крајинског, у рангу писара начелства друге класе, Младена Ивановића, практиканта Управе вароши Београда;

за вршиоца дужности писара среза таковског, у рангу писара начелства друге класе, Димитрија Стаменовића, практиканта Министарства унутрашњих дела;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства друге класе, Јована Алексића, практиканта срезавског, округа ваљевског;

за вршиоца дужности писара среза поречког, у рангу писара начелства друге класе, Ратољуба Михаиловића, практиканта среза кључког;

за вршиоца дужности писара среза подгорског, у рангу писара начелства друге класе, Владимира Костића, практиканта управе вароши Београда;

за вршиоца дужности писара среза моравичког, у рангу писара начелства друге класе, Војислава Цветковића, практиканта начелства округа крагујевачког;

за вршиоца дужности писара среза моравичког, у рангу писара начелства друге класе, Обрада Јаковљевића, практиканта начелства округа чачанског;

за вршиоца дужности писара среза тимочког у рангу писара начелства друге

класе, Тодора Жишића, практиканта начелства округа пиротског;

за вршиоца дужности писара среза звишког, у рангу писара начелства друге класе, Драгољуба Поповића, практиканта среза гружанског;

за вршиоца дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства друге класе, Душана Живковића, практиканта крагујевачког првостепеног суда;

за вршиоца дужности писара среза ражањског, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Ивковића, практиканта среза љубињског, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. олаговолоо је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе начелства округа моравског, Аврама Тодоровића, вршиоца дужности писара среза неготинског у рангу писара начелства прве класе, — по молби;

за писара друге класе начелства округа смедеревског, Светислава Ђорђевића, практиканта среза параћинског;

за писара прве класе начелства округа пожаревачког, Чедомира Ј. Рајића, полицијског писара исте класе у оставци;

за писара друге класе начелства округа крушевачког, Милана И. Цветковића, вршиоца дужности писара среза расинског у рангу писара начелства друге класе, — по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа подринског, Вељка Јовичића, вршиоца дужности писара среза јадранског у рангу писара начелства друге класе, — по молби;

за писара друге класе начелства округа ужичког, Димитрија Атанацковића, практиканта среза ресавског;

за писара друге класе начелства округа ужичког, Добрила И. Јокановића, правника;

за писара друге класе начелства округа ваљевског, Милана Б. Лукића, практиканта среза ваљевског; и

за писара друге класе начелства округа рудничког, Драгишу Видаковића, практиканта Министарства финансија, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Лазар Поповић, начелник треће класе среза моравичког,

Димитрије Христић, начелник треће класе среза пчињског, и

Андра Крстић, писар прве класе среза нишког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пензију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је да се:

Атанасију Стојановићу, начелнику треће класе среза нишавског; и

Гргуру Бркићу, вршиоцу дужности начелника среза крагујевачког, у рангу секретара начелства друге класе, уваже оставке, које су на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Радојица Тутуновић, секретар прве класе начелства округа крагујевачког;

Драгомир Илић, писар друге класе среза поцерског; и

Радосав К. Радуловић, вршилац дужности писара среза деспотовачког, у рангу писара начелства друге класе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског, реда — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу септембру 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца септембра тек. год. било је у Србији:

1. Убиства	42
2. Детоубиства	3
3. Нехотичних убиства	3
4. Покушаја убиства	42
5. Разбојништва	12
6. Злонамерних поништаја туђих ствари	16
7. Паљевина	58
8. Опасних крађа	165
9. Тешких телесних повреда	18

Од изложених дела пронађено је: убиства 33, детоубиства 3, нехотичних убиства 3, покушаја убиства 39, разбојништва 8, злонамерних поништаја туђих ствари 3, паљевина 9, опасних крађа 44 и тешких телесних повреда 18.

Највећи број убиства извршен је помоћу ватреног оружја (26), затим помоћу оштрог оруђа (9) и помоћу тупог (7).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у међусобној свађи за 20 случајева, у користољубљу за 7, у освети за 7, у домаћој распри за 1 и одбрати имаовине за 1 случај. За осталих 6 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу подунавском 3 (1 непронађено), у срезу пожешком 3, у срезу лешковачком 2 (непронађена), у срезу пчињском 2 (1 непронађено), у срезу мачванском 2, у срезу хомољском 2, у срезу јасеничком окр. смедеревског 2, у срезу

прокупачком 2, у срезу драгачевском 2 и по 1 у срезовима: врачарском (непронађено), колубарском окр. ваљевског, тамнавском, јабланичком, грузанском, крагујевачком, лепеничком, поречком, жупском, расинском, беличком, деспотовачком (непронађено), ресавском (непронађено), нишком, азбуковачком (непронађено), посаво-тамнавском, рамском, љубићском, заглавском, ариљском и у варошима: Крушевцу и Ђуприји (непронађено).

Детоубиства су извршена по 1 у срезовима: колубарском окр. ваљевског, трстеничком и моравичком. Сви извршиоци познати су.

Нехотична убиства извршена су по 1 у срезовима: посавском окр. ваљевског, ражањском и пожаревачком.

Покушаја убиства било је: у срезу јасеничком окр. смедеревског 5, у Београду 3, у срезу бољевачком 3, у срезу тимочком 2, у срезу грочанском 2, у срезу грузанском 2, у срезу јасеничком окр. крагујевачког 2, у срезу орашком 2, у срезу колубарском округа београдског 2, и по 1 у срезовима: тамнавском, лешковачком, крагујевачком, лепеничком, неготинском (непронађено), расинском, сврљишском, оба моравска, бањском, хомољском, подунавском, заглавском, косаничком, прокупачком (непронађено) ужичком, моравичком, жичком (непронађено) и у вароши Пожаревцу.

Од ових дела њих 21 извршена су у међусобној свађи, 9 у освети, 2 из користољубља, 2 из љубави, 2 у нужној одбрани; за осталих 6 случајева узроци су непознати.

Разбојништва су извршена: у срезу поречком 2 (1 непронађено) и по 1 у срезовима: врачарском, посавском окр. ваљевског (непронађено), пољаничком, грузанском (непронађено), неготинском, деспотовачком, ресавском, јадранском, моравском окр. пожаревачког и заглавском (непронађено).

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу левачком 4 (1 пронађен), у срезу хомољском 2, и по 1 у срезовима: колубарском окр. београдског (пронађен), јасеничком окр. крагујевачког, лепеничком (пронађен), кључком, трстеничком, копаоничком, нишком, звишском, заглавском и прокупачком.

Вредност уништених ствари износи око 1000 динара.

Паљевине су извршене: у срезу звишском 6, у срезу сврљишском 5 (1 пронађена), у срезу подунавском 4 (1 пронађена), у срезу орашком 4 (2 пронађене), у срезу мачванском 3, у срезу бољевачком 3, у срезу јабланичком 2, у срезу неготинском 2, у срезу трстеничком 2, у срезу параћинском 2 и у срезу трнавском 2 (1 пронађена); по 1 пронађена у срезовима: масуричком, бањском, поцерском и пожаревачком; по 1 непронађена у срезовима: грочанском, космајском, врачарском, пчињском, пољаничком, крагујевачком, поречком, ражањском, беличком, ни-

шавском, посаво-тамнавском, голубачком, рамском, зајечарском, косаничком, ариљском, рачанском, жичком и у вароши Пожаревцу.

Вредност ових паљевина износи око 10.000 динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу колубарском окр. београдског 9, у срезу бољевачком 8, у срезу прокупачком 7, у срезу хомољском 6 (3 пронађене), у срезу мачванском 5, у срезу подунавском 5 (1 пронађена), у срезу кључком 5 (1 пронађена), у срезу грузанском 4 (1 пронађена), у срезу неготинском 4 (3 пронађене), у срезу ражањском 4, у Крушевцу 4, у срезу деспотовачком 4, у Нишу 4 (3 пронађене), у срезу голубачком 4 (1 пронађена), у срезу пожаревачком 4, у срезу звишском 4 (1 пронађена), у срезу косаничком 4, у Београду 4 (2 пронађене), у срезу грочанском 3 (све пронађене), у срезу лешковачком 3 (1 пронађена), у срезу лепеничком 3, у срезу темнићском 3 (све пронађене), у срезу бањском 3 (1 пронађена), у срезу јадранском 3 (2 пронађене), у срезу посаво-тамнавском 3 (1 пронађена), у срезу млавском 3, у срезу љубићском 3, у срезу зајечарском 3, у срезу тамнавском 2 (обе пронађене), у срезу власотиначком 2 (1 пронађена), у срезу крајинском 2 (1 пронађена), у срезу поречком 2 (1 пронађена), у срезу копаоничком 2 (1 пронађена), у срезу беличком 2, у срезу параћинском 2 (1 пронађена), у срезу лужничком 2, у срезу рађевском 2, у срезу јасеничком окр. смедеревског 2 (обе пронађене), у срезу орашком 2 и у Зајечару 2; по 1 пронађена у срезовима: врачарском, ваљевском, масуричком, крагујевачком, левачком, поцерском, моравском окр. пожаревачког и у вароши Смедереву; по 1 непронађена у срезовима: колубарском окр. ваљевског, пчињском, јабланичком, расинском, жупском, ресавском, алексиначком, нишком, моравском окр. нишког, нишавском, качерском, трнавском, моравичком и у вароши Пожаревцу.

Вредност свих ових крађа износи око 20.000 динара.

Поред изложеног, у току месеца септембра извршено је у Србији још и 12 самоубиства, и то у овим местима: у Београду 3, у Крагујевцу 2, и то 1 у срезовима: поречком, левачком, рађевском, млавском, црногорском, моравичком и жичком.

Самоубиства ова извршена су: вешањем 7, ватреним оружјем 3, тровањем 1 и скакањем у провалију 1.

Узроци њиховом извршењу леже: у душевном растројству за 3 случаја, у дугој довести за 2, у грижи савести за 1, у материјалним неарипликама за 1, у љубави за 1 и у крајњој оскудици за 1 случај. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Један покушај самоубиства извршен је у Ужицу револвером из непознатог узрока.

Општи преглед до сада изложених дела по окрузима овакав је:

Титула број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Словања	Злонамерни понштаји туђих ствари	Паљевине	Опасне крађе	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	4	1	—	1	3	13	—	—	—
2	» ваљевски	2	1	1	1	1	—	—	—	4	—	—	—
3	» врањски	5	—	—	1	1	—	—	5	8	2	—	—
4	» крагујевачки	3	—	—	6	1	—	2	1	8	1	2	—
5	» крајински	1	—	—	1	3	—	1	3	13	1	1	—
6	» крушевачки	3	1	1	1	—	—	2	3	12	—	—	—
7	» моравски	4	—	—	—	2	—	4	3	13	1	1	—
8	» нишки	1	—	—	3	—	—	1	6	10	2	—	—
9	» пиротски	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	—	—
10	» подрински	4	—	—	—	1	—	—	5	14	3	1	—
11	» пожаревачки	3	—	—	1	3	1	—	3	10	23	2	1
12	» руднички	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
13	» смедеревски	5	—	—	8	—	—	—	8	10	1	—	—
14	» тимочки	1	—	—	6	1	—	1	4	13	2	—	—
15	» топлички	2	—	—	2	—	—	1	1	11	—	—	—
16	» ужички	4	—	—	1	—	—	—	2	—	1	1	1
17	» чачански	2	1	—	2	—	—	—	3	2	—	2	—
18	Управа града Београда	—	—	—	3	—	—	—	—	4	—	3	—
Свега:		42	3	3	42	12	—	16	58	165	18	12	1

дисању на тим местима хватале сла- гале и гомилале. По гдекада ће се таки исти трагови чађи показати и дубље у унутрашњим органима — н. пр. у душ- нику („гркљану“) и круницим душња- цима (бронхијама) алућа, а гдекада баш и у горњим деловима канала за варење — дакле у једњаку и желуциу — као до- каз, да је та особа дим не само дисала, него и непосредно гутала или посредно нагомилану чађ од дима из уста и ждрела (с пљувачком) прождирала. Да није ди- сала (односно гутала), кад је у дим до- спела, а то ће рећи: да у то доба није живела, не би, наравно, ни могло бити тих трагова дима у унутрашњости ње- нога тела. Без активних покрета — без дисања и гутања (или друге које меха- ничке снаге) — не би дим „могао продreti у унутрашње органе и дупље — бар не у толикој мери, да остави тако видна трага на површини њиховој. То је већ само по себи ласно разумети, а налази потврде не само у дојакошњем искуству у томе правцу, него баш и у нарочитим опи- тима, који су чињени, да се питање боље осветле и учврсте. По њима је утврђено, да мртво човечје или животињско тело, изложено ма колико и ма неком густом диму, никада не показује те трагове чађи у унутрашњости, какве стално налазимо у лешинама особа, које су у густе об- лаке дима живе доспеле, па се у њима угушиле.

Али не мора се човек баш у диму ни угушити, пре него што га ватра дохвати, па да ипак касније, ако у њој угине, на његовој лешини нађемо оне исте трагове и знаке, да је дим дисала, које мало час споменусмо. Довољно је, да се само неко време — рецимо тек док се пожар почео ширити — надише (и науга) задимљена, чађава ваздуха онога простора, у коме га је пожар затекао, ма га тај дим и не угушио, него га тек касније ватра савлада: па да се ипак на његовој лешини нађу трагови удисана (и прогутана) дима као знак, да је доиста жив у ва- ру доспео. Ми, дакле, у слојевима и гоми- лама чађи по извесним деловима мртвога тела (устима, носу, ждрелу и т. д.) имамо у свима приликама готово поуздан знак, који нам утврђује факат, да је сумњива особа још за живота у ватру доспела, па се или у самом диму угушила, те већ као лешина „сагорела“, или је касније утицајем високе температуре угинула. Тај знак је за нас тим драгоценији, што га по гдекада можемо несумњиво конста- товати — баш и у оним случајевима, где се је другим знацима, који би наше спорно питање могли објаснити (дакле дрвенилу и мехурима на кожи, особитом изгледу кожуре на опекотинама и т. д.) сваки и најмањи траг изгубио. Такав случај на- ступио би код лешина, на којима су сви површни слојеви меког ткања у ватри сагорели, и тек само поједини унутрашњи делови неповређени или слабије повре- ђени остали. У таким приликама могло би се н. пр. у остатцима ждрела, грла, једњака, душника (гркљана), плућа и же- лудца наћи трагова од дима у облику накупљене чађи као знак, да је та особа, кад је у ватру доспела, дисала (односно

с димом у ваздух дизале, па се онда при

констатовати они карактеристични зна- ци, које ми обично на лешинама нала- зимо, ако су за живота у ватру доспеле (дрвен и мехури по кожи, карактеристичне кожуре и т. д.). А кад то може бити, онда нас као лекаре и иследнике мора инте- ресовати питање, како би и у таким не- обичним приликама могли до позитивне истине доћи? Има ли судско-медицински вештак пута и начина, да и у тако за- мршеним судским случајевима даде по- уздана одговара на питање: је ли особа жива или мртва у ватру доспела?

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела,“ или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(СВРШЕТАК)

V.

При пожарима и другим приликама, где се појави толика ватра, да би у њој могао жив човек угинути, или већ мртво тело „нагорети“, те сумњу изазвати, да се тиче каквог кривичног дела, развија се, махом, и дим. По гдекада га је у толикој мери и тако с ваздухом густо измешана, да не да дисати. Нарочито се јак дим развија при пожарима у затвореним простори- ма, који немају довољно промахе, и у при- ликама, где се збијени и нагомилани, а при том још и влажни предмети запале; где пе- тролеум, лој, зејтин, машчуга или смола (на још н. пр. у подруму) гори и т. д. У таким случајевима често се дешава, да човек баш од самог тог дима страда, пре него што га управо ватра и дохвати — т. ј. да се раније у диму угуши, па тек онда као лешина нагори или баш и са- гори.

Према томе сасвим је јасно, да би чо- век могао у пожару баш и у правом смислу те речи „од ватре погинути“, па да се ипак на опрњеним или сагорелим деловима његовог мртвог тела не могу

Сасвим је природно — а ласно је и објаснити — да ће се на лешини особе, која је од дима угинула (која се, управо, у диму удавила), наћи извесних карак- теристичних знакова, по којима ће судско- медицински вештак баш ту врсту смрти моћи констатовати, и од других разлико- вати. Пре свега ће секција леша таке особе показати већ по променама у крви и у унутрашњим органима, да је особа од несташнице чиста ваздуха умрла — да се, дакле, угушила. Исто тако није тешко констатовати ни то, да је она у место чиста ваздуха дисала ваздух, који је био мање или више засићен димом. Као по- уздану потврду овом последњем факту наћи ће н. пр. обдуценат око уста и носа таке лешине, а још више у унутрашњо- сти усне и носне дупље, па онда у са- мом ждрелу и грлу кад јаче, кад слабије слојеве или гомиле чађи — т. ј. масу незагорелих трошица угља, које су се с димом у ваздух дизале, па се онда при

гута) — дакле јачачно и жива била. С тога је тај знак у судско-медицинској пракси веома цењен, и гдегод се укаже потреба, судско-медицински вештак ће се њиме са коришћу послужити, те на том доказу своје мишљење оснивати. *Нађе ли доиста означене делове лешине, која је у питању, посуге слојевима чађи: онда може с неком поузданошћу у свом мишљењу рећи, да се у том случају тиче особе, која је за живота у ватру досиела.*

Али и то правило може имати приговора. Може се с правом помишљати и на оне изузетке, где човек удише дим другом којом приликом а не у пожару.

Томе приговору има у неколико оправдања, али се ипак даје сузбити и практичним искуством и теоријским разматрањем. Случајеви, да се човек другом којом приликом — н. пр. по индустријским творницама и занатлијским радионицама, у којима се нарочито дим развија — толико надими, да му од дима у устима и носу (па и у дубљим деловима) траг остане, тако су ретки, да се управо не могу ни у рачун узимати. Код нас би у томе правцу још гдекада могло бити сумње, нарочито у оним крајевима, где се сељаци служе за све своје потребе ватром на отвореном огњишту без оцака и димњака, а зими осветљују своје заштићене просторе жишком или петролеумском лампом без стакла, која обично тако дими и чађа, да су сва чељад сутра дан „црна око уста и поздрва“, и да по целој пре подне „искашљују црне лоште“. Али ће се и ту, где би баш могло бити осване сумње у томе правцу, готово сваки пут по другим околностима моћи утврдити, је ли постојала могућност или бар вероватност, да се лешина, која је у питању, другим којим начином још за живота дима и чађи надисала (респективе нагута), а не баш у оном пожару, који је сумњу изазвао и у којем је, може бити, и угунила.

Према свему овоме сасвим је оправдано, што већина судско-медицинских ауторитета тај знак у споровима те врсте високо цени, и на њега много полаже — нарочито, ако је још поткрепљен и позитивним налазом угљен-монооксида у крви сумњиве лешине. У већини случајева тако и бива, да се нађу та два знака комбинована, али је у много прилика доказ удисана дима већ и сâм по себи довољан, да реши спорно питање, је ли особа жива у ватру доспела или је у њој тек као лешина нагорела. Бар га Бруардел (Brouardel) и Штрасер (Strasser) тако узимају, а и други му дају врло видно место међу знацима, по којима се то питање у судској-медицинској пракси решава.

По себи се разуме, да је и у овој прилици *негативан налаз чађи за наше питање истог оног значаја, као што беше и негативан налаз угљен-монооксида у крви.* Таквом схватању тих прилика има основана разлога у томе, што човек може у великом пожару страдати па баш и угунути, а да ипак не дође у прилике, где ће морати димом засићен ваздух толико дисати, да му после у лешини нађемо оне карактеристичне знаке. Деси се, да

дима никако и нема, или да га је врло мало; да је човек у положају, где и при пожару може чиста ваздуха добити (н. пр. у крај прозора или врата, којима надлази свеж ваздух с поља); да се од дима сачува, што је чиме густим преко главе покривен и т. д.

Удисаним димом може се још на један начин решити питање, је ли особа жива или мртва у ватру доспела. У најновије време изнео је пред 76. Скупштину немачких природњака и лекара д-р Цестер у једном предавању¹⁾ резултате својих истраживања спорнога питања, како се живо и мртво тело однеси према диму околног ваздуха, а ти резултати су веома значајни и за наше питање. Ево у кратко важнијих момената тога истраживања, у колико се они односе на тему, која се у овом раду расправља.

Приликом некога пожара, који се појавио у неком затвореном простору, а није баш захватио велике димензије, нашли су двоје мале деце (од 1 $\frac{1}{2}$ и 2 $\frac{3}{4}$ год.) угушене. Једно је било већ мртво, а друго је после неколико дана умрло од запаљена плућа. При секцији, коју је извршио сâм Цестер, упало је јако у очи, да су плућа оба детета (која су иначе код мале деце отворено-ружичасте боје) угасити-пиргава или мраморисана, па их је с тога и микроскопски прегледао. Том приликом наишао је на необичне појаве. У свима душњацима (bronхијама), па чак и у најситнијим разгранцима њиховим, констатовано је танак слој чађи, а местимце и читаве чепове од ње. По гдегде је било и места где су ситне трошице чађи заглазиле баш и у само плућно ткање.

Подстакнут тим необичним резултатом микроскопског истраживања, а заинтересован за питање, како се жива а како мртва плућа односе према диму и чађи, чинио је он опите у томе правцу. Изложио је жива, питома зечја дејству јаког дима, док се није у њему угушио. Поређења ради држао је опет (извађена телећа) плућа 4 дана у истој такој диму, па их је на завршетку опита још и у ватри прелио, да тиме имитује прилике, какве су обично при пожару. Резултат тих проба беше, да је у свима душњацима (bronхијама) зечјих плућа, чак до њихових најситнијих разгранака, могао констатовати нежан слој чађи од дима као неку врсту навлаке њихових зидова, а у телећим плућима није на те појаве наилазио. И *микроскопски преглед* је, дакле, *утврдио, да само плућа, која дишу — т. ј. у живом телу своју функцију врше — могу дим до најситније разгранке својих душњака (bronхија) усисати и трагова од чађи показати, а мртва не; — дакле од прилике исто онако, као што је то већ до сада и искуством и опитом доказано за крупније душњаке (bronхија) живих плућа.*

Оцењујући и тумачећи ову последњу појаву ласно је увидети, да у таким приликама трошице чађи од дима доспевају

до најситнијих разгранака душњака (bronхија) само за то, што се животиња у јако задимљеном, дакле загушљивом ваздуху одмах почне гушити, а тиме и начин свога дисања сасвим мењати. У првим тренутцима га рефлексивно зауставља, не би ли се на тај начин од дима одбранила, а кад већ у том одуширању почне малаксавати, па по потреби свога тела потхватати, т. ј. грудни кош снажно ширити, да у њега ваздух уђе: осетљива слузокожа грла, душника (гркљана) и душњака (bronхија) одговара на надражај од дима неко време кашљем и грцањем, а то ће опет рећи: јаким, дубоким и грчевитим експирацијама са инспирацијама, које њима одговарају. За то време утроши се у телу много кисеоника без сразмерне накнаде. Та несташница кисеоника гони опет животињу, да почне снажно и дубоко потхватати (грудни кош ширити), не би ли на тај начин што више ваздуха у себе примила, и ону несташницу подмирила. То траје неко време, док завршно не наступи потпуна неосетљивост слузокоже тих делова према сваком надражају. У том стадијуму животиња дише привидно слободно, па онда све ређе али дубље, док најпосле у неколико завршних или терминалних а јако дубоких дахова не издахне.

По себи се разуме, да се у таким приликама са изменом типичног дисања измени и примање ваздуха и његових сумеса у плућа. Грудни кош и плућа снажно се шире (потхватају), а тиме се притисак гасова у њима према спољњем притиску толико смањи, да дим почне са извесном снагом у плућа продирати и доспе не само у најкрупније (прве) душњаке (bronхије), него и у најситније разгранке њихове. Ту се онда чађ из дима депонује, па временом и толико нагомила, да је можемо микроскопски констатовати. Наравно да ће је свакад бити тим поузданије и тим више, што животиња буде дуже у такој атмосфери дисала.

Према овоме јасно је, да ће *трагова од чађи из дима околног ваздуха у најситнијим душњацима (bronхијама) бити само онда, ако је жива особа за неко извесно мало дуже време у диму форсирано и с напетом дисала, ако се, дакле, у том ваздуху гушила.* А како то обично бива у оним приликама, где се јави прави пожар или већа ватра с јаким димом, па у њу доспе жива особа: — то је онда сасвим оправдано, што Цестер тај метод доказа препоручује и за судско-медицинску праксу — у оним приликама, кад је спорно, је ли особа жива у ватру доспела, или је тек као лешина од ње пострадала. *Нађе ли судско-медицински вештак и у најситнијим разгранцима душњака (bronхија) трагова од чађи из удисања дима, онда може с позитивношћу тердити, да се тиче особе, која је жива у ватру досиела.* По себи разуме, да се негативним налазом ни у овој прилици не може доказивати противно.

Као што се види, Цестеров начин доказа био би, дакле, велика добит за судско-медицинску праксу, ако би се доиста као тако поуздан показао. Згодан је већ и с тога, што се даје ласно извести, и то баш и на веома незнатним и јако изме-

¹⁾ Dr. Coester: „Ein sicheres Zeichen davon, dass ein Mensch lebend im Feuer bezw. Rauch umgekommen ist.“ Vorgetragen in der Section für gerichtl. Medicin der 76. Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte. — Vierteljahrsschr. f. gerichtl. Medicin und öffentl. Sanitätswesen; Jahrg. 1905; Hft 1.

њеним остатцима лешинских плућа. Довољно је, да судско-медицински вештак има на расположењу какав ма и најмањи, а при том још и нагорео комадић плућа сумњиве особе, па да по њему с поуздањем утврди, да је тај комадић доиста од лица, које је живо у ватру доспело.

Велика вредност тога начина јавља се још и у томе, што се њиме дају објаснити и решити и они случајеви, где би иначе могло бити сумње, да се је особа на други који начин (н. пр. од чађава жишка или лампе, с отворена огњишта и т. д.) дима надисала, а не у пожару или другим приликама, где је она могла и угинути. Ако судско-медицински вештак на сумњивој лешини констатује трагове чађи из дима чак у најситнијим разгранцима душњака (бронхија), онда већ с правом може тврдити, да се та особа није у домаћим, свакидашњим приликама, рецимо с огњишта или жишка дима надисала, него да се баш у њему морала гушити или угушити — дакле по свој прилици при пожару или у већој којој ватри страдати. Само у таким приликама заилази чађ дубоко у плућа, а у обичним, где је дим јако разређен, допре највише само до крупнијих огранака душњака (бронхија). Где се н. пр. тиче чађава дима с лампе или отворене ватре на огњишту, ту ваздух није тако димом засићен и загушљив, да човека гони на онако усиљено и дубоко потхватање и дисање, као што га мора бити при гушењу у диму. У таким приликама дише он мирно и површно — т. ј. не потхвата тако јако; па ако баш из димљивог околног ваздуха и удише кад мање, кад више трошица чађи, оне ипак неће допрети до најкрајњих и најситнијих разгранка душњака (бронхија), него ће се задржати одмах на самом улазу у респирациони апарат — дакле обично у носу, грлу и гркљану, или најдаље у првим, крупнијим бронхијама.

* * *

Ако у кратко саберемо све што смо до сада о истакнутом питању сазнали, онда излази, да се оно може судско-медицински решити на више начина. Најглавнији су међу њима:

1. Доказ механичним (трауматичним) повредама карактеристичних изгледа, које су пре постале;
2. Доказ виталним реакцијама, било на механичким (трауматичким) повредама, задобивеним при самом пожару или другој којој прилици, било на кожи лешине од самих опекотина (црвенило, мехури);
3. Доказ по здрозданој крви у капиларним мрежама оних огорелих места, која су позната под именом „кожура од опекотина“;
4. Доказ позитивним находом угљен-моноксида у крви лешине;
5. Доказ позитивним налазом чађи од дима у устима, носу, ждрелу и т. д.; и
6. Доказ микроскопским констатованњем чађи од дима у најситнијим разгранцима душњака (бронхија).

Од прилика и нарочитих потреба ће зависити, како ће се судско-медицински вештак тим методама послужити.

Д-р М. Јовановић — Батут.

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ I.

Даљу повреду начела сепарације власти управне и судске сачињава, казали смо, надлежност полиције да извиђа злочина и преступна дела. Неоспорно је да тај посао спада такође у атрибуције судске власти. О једном делу које је предмет кривичне истраге не може суд донети своју одлуку пре него је то дело детаљно ислеђено. Да ми можемо формулисати своје мишљење о нечему, мора прво то нешто нама бити познато. Ислеђење једног кривичног дела није, дакле, ништа друго до *conditio sine qua non* доброг и правилног суђења; оно је, узимајући израз суђење у општијем смислу, саставни део овога, са њим сачињава једну целину. А власт која је надлежна за целину надлежна је и за делове њене, што значи да судска власт треба да има у својим атрибуцијама и ислеђење злочина и преступа. Затим, овде се може учинити ова примедба, слична оној коју смо горе учинили код истуца: појединци нису, у фази истраге, тако добро заштићени, када ову води зависна административна власт, као када је истрага у рукама независних и непокретљивих судија. Истина, погрешке које је полиција, било намерно било не намерно, учинила у току ислеђења злочина или преступа, а на штету окривљенога појединца, поправиће се код суда, али та исправка неће увек уништити последице тих погрешака. Н. пр., полиција је неког, из политичких побуда рецимо, ставила, противно закону, под истрагу и у притвор. Суд ће, разуме се, решењење иследне власти поништити и наредити да се окривљени пусти у слободу. Али, при свем том, остаје ипак тај факат: да је окривљени незаконито одлежао неколико дана у затвору. Напоследку, може се десити да суд, приликом суђења, буде у немогућности да неправилну радњу полицијске власти касира и да, на тај начин, окривљени дефинитивно буде осуђен или неку другу штету претрпи. Узмимо случај удешене кривике, специјалитет којим се ми, Срби, одликујемо, где једно лице може бити кажњено за неко кривично дело кога, у самој ствари, нема. Међутим, судска власт, чији органи и по свом положају наспрам управне власти и по својој спреми и моралности пружају много више гаранције, не би, јамачно, никада улазила у послове такве природе.

Нужно је, дакле, да прекинемо са системом по коме злочине и преступе ислеђује административна власт, и да га заменимо другим, више у сагласности и са начелом сепарације власти и са потребама добре заштите појединаца, у коме је за то ислеђење надлежна судска власт, специјалне истражне судије чији се положај равна са положајем судија првостепенних судова. Систем овај примењен је у другим, образованим, државама, а и ми смо га неко време практиковали, на основу закона о истражним судијама

од 17. априла 1890. г. који је, са уставом од 1888. и многим другим законима, укинута државним ударом од 9. маја 1904.²⁰⁾ Жалити је што тај закон није већ повраћен у живот, и ако се је још законом о судијама од 19. јануара 1901. којим је судијама повраћен инамовибилитет, одузет им 9. маја 1894., показала жеља законодавних чинилаца да се приступи потпуном извођењу система који ће појединцима давати, у кривичним и грађанским споровима, најшире гаранције. Овај, пак, резултат може се, у целисти, постићи тек тако ако се, у свима стадијумима тих спорова, призна надлежност једино судској власти.

Да ли је законодавна власт, по Уставу од 5. јуна 1903., обавезна да што пре донесе закон о истражним судијама? Према чл. 9., када се он срани са текстом истога члана устава од 1838., изгледало би да такву обавезу законодавац нема. И заиста, док се устав од 1888., у том члану, у коме се говори о нашем *habeas corpus*-у, служи изразима „истражни судија“, дотле су ови изрази у чл. 9. садашњег Устава, чија је редакција, у осталом, истоветна са редакцијом члана 9. устава од 1888., замењени изразима: „истражна власт.“ Уставотворац од 5. јуна 1903. као да је нарочито хтео тиме да законодавној власти остави на слободну оцену питање: да ли да се и када изда закон о истражним судијама, за разлику од уставотворца од 1888., који је, у наведеним терминима члана 9. и тач. V. чл. 203. („Док се не донесе закон о истражним судијама вреде одредбе члана 9. овога Устава и за садашње истражне власти“), дао био на знање законодавној власти да је она дужна, у што краћем року, донети закон о истражним судијама.

При свем том, ми мислимо да такву дужност и данас, после доношења новог Устава, има законодавна власт, а према одредби члана 146. тога Устава став трећи („Никаква државна власт, ни законодавна, ни управна, не може вршити судске послове, нити опет судови могу вршити законодавну или управну власт“), у коме је постављен принцип сепарације власти. Овај принцип, у колико је реч о одвојености управне и административне власти, биће повређен све докле док се један судски посао, ислеђење злочина и преступа, налази у надлежности управне власти, полиције, све дотле, другим речима, док се и тај рад не стави у атрибуције судске власти. А пошто законодавна власт мора пазити, у вршењу своје функције, да се о Устав не огреша, то онда значи да та власт не сме, ако жели тој својој дужности одговорити, оставити дуго садашњи систем по коме истрагу у злочиним и преступним делима води полицијска власт. Сва је разлика, у овој тачки, између устава од 1888. и садашњег та што је први изречно скренуо пажњу законодавцу на то да, међу дужностима које су му се, по његовом члану 146., импозирале, долази и дужност да заведе институцију истражних судија, док

²⁰⁾ В. зак. о истражним властима од 27. априла 1895. год. (Полицијски Зборник.) ст. 150.)

данашињи Устав није хтео на томе нарочито инсистирати, вероватно стога што је мислио да та дужност законодавчева није важнија од осталих које, за њега, из принципа сепарације власти проистичу.

§ II

„Судски поступак у грађанским споровима, узимајући тај израз у његовом ужем смислу, дели се на два периода: на *суђење* и *извршење*. У првом периоду, суђењу, тежи се за тим, да се извиди и сазна којој парничној страни припада спорно право, а у другом, извршењу, да се одлучи судецој принудним путем прибави важности, ако већ осуђена странка није, драговољним извршењем одлуке у питању, учинила такву меру непотребном.“²¹⁾

Пошто, дакле, појам грађанскога спора обухвата не само суђење (*Erkenntnisstadium, le jugement*) већ још и извршење донесене одлуке (*Executionsstadium, l'execution*), то посао извршења грађанских одлука судских долази у надлежност оне власти чије атрибуције обухватају у опште расправљање спорова грађанске природе, то јест у надлежност судске власти. Другим речима, управна, административна, власт не може имати у атрибуцијама својим егзекуцију грађанских одлука судских, јер би то била повреда начела сепарације судске и управне власти, начело по коме управна власт извршује само законе из области јавнога права, а судска законе из области приватнога права.²²⁾ Извршење, пак, једног закона из области приватнога права не састоји се само у доношењу одлуке којом се тај закон примењује већ и у егзекуцији те одлуке. Отуда, ако би ова егзекуција била у надлежности управне власти, та би власт, противно горњем начелу, делимично примењивала законе из области приватнога права,

Код нас, међутим, није тако. Судови су наши надлежни само у првој фази спора, у суђењу. Извршење, пак, долази у надлежност полицијске власти, дакле једне власти која је, као што смо то већ казали, по своме устројству и по својим главним атрибуцијама, управна власт. § 462. грађ. суд. пост. вели: „Који хоће да му се изврши пресуда или решење, поднеће га суду, који ће на истом написати „извршио“ и потписати се. — Ово решење или пресуду предаће парничар после на извршење *полицијској власти*, која ће и т. д. . . .“²³⁾

²¹⁾ В. нашу књигу: *О попису за извршење одлука судских*. Предавања из теорије грађ. суд. поступка. I.: услови, формалности и дејства пописа. Београд, 1902. год. (стр. V.).

²²⁾ Судска власт је надлежна и за примену кривичних закона, и ако ови закони долазе у област јавнога права. Лична слобода појединца не би се могла сложити са системом, по коме би, и за примену тих закона, била надлежна власт управна.

²³⁾ Изузетно судови општински, по §. 13. став. 1. грађ. суд. пост., сами извршују одлуке своје. Али „ако би се пресуда морала из непокретног имања извршити, општински суд писаће дотичној власти полицијској, која ће пресуду извршити по општим правилима о извршењу пресуда.“ (§. 13. став. 5. грађ. суд. пост.. В. и § 24. истога законика). По закону

Разуме се да је, према горњим објашњењима, овај систем погрешан, погрешност која нема само теориски већ и практични значај. Како, за санкцију приватних права, није довољно да титуларима тих права само она власт која доноси одлуке пружи све потребне гаранције, већ је, за то, још нужно да такве гаранције они нађу и код власти која изречене одлуке *изврши*је, то би приватна права често илузорна била, ако би извршење грађанских одлука судских било у рукама једне власти која се, због потчињености и зависности насрам централне управе, може, у своме раду, руководити мотивима који са законом и савесношћу немају ничега заједничкога. На што појединцима одредбе законске које им гарантују неко приватно право; на што им извршна одлука судска којом им је то право досуђено, ако, у случају да осуђени неће својевољно судску одлуку да изврши, власт, за извршење одлука судских надлежна, одбија, било изречно било одуговлачењем егзекуције, да судској одлуци прибави важности, одбијање за које иницијатива долази од озго, од владе? И ове евентуалности нису, на жалост, неке теориске могућности. Свакидашње искуство ту је да нас увери да су код нас такве превизије са свим из области стварности.

Али није ово једини недостатак овога система. Он има још и тај што све оне инциденте који се могу појавити у току процедуре егзекуције, од дана када је судска одлука предата на извршење па до продаје, расправља административна власт. Међу тим, ти инциденти могу бити од великога практичног значаја за заинтересована лица. Узмимо, да то покажемо, један пример из § 466. б. грађ. суд. пост.. По том пропису, непокретно добро, у попис по § 469. истога законика узето, одузима се, за време трајања процедуре извршења, од дужника и предаје стараоцу на чување и руковање. Али, „ако непокретно имање при процени“²⁴⁾ износи вредност, предвиђену у III-ем ставу § 404. овог (т. ј. грађ. суд. пост.) закона, онда, за означено време, пописано добро остаје код дужника. Примена овога прописа, у конкретном случају, од врло велике је важности за дужника. На сваки начин за њега није индиферентно да ли ће, за трајања процедуре извршења, пописана непокретност бити код њега, у ком случају ће он, на њој, моћи вршити *ius utendi*,

о уређењу Управе Фондава од 8. јула 1898. год., та Управа је овлашћена да сама врши принудну наплату својих примања (чл. 53.). Порески органи су надлежни да, уз помоћ и судовање општинских власти, а по одредбама грађ. суд. пост., врше продају непокретних и покретних добара пореских обавезника који не би, у законском року, платили своје порезе и прирезе (зак. о непосредном порезу од 14. јуна 1854. год., са допунским изменама и допунима, чл. 98.). На тај начин дешава се често да, уз примања пореска, порески органи наплаћују и приватна потраживања, н. пр. у случају ако је обавезничко добро већ узето у попис за рачун неког приватног повериоца. (За наплату обртнога пореза надлежне су паринарнице, по чл. 98. закона о непосред. порезу).

²⁴⁾ У тексту §. 466. б. стоји: „вредност предвиђену у II-ом ставу §. 404.“ В. у нашој књизи *О попису* објашњење о томе: зашто ту у место: у II-ом ставу, треба читати: у III-ем ставу. (I., стр. 28.).

или ће се она, одмах по попису, предати стараоцу, када ће вршења тога права бити лишени. Осим тога, када пописано непокретно добро, по горе наведеној одредби § 466. б., остане код дужника, овај на њему, све до продаје врши и *ius fructu*, док, на против, када се, по попису, добро преда стараоцу, приходе са њега до продаје прибира у корист поверилаца (§ 315. грађ. зак.) старалац: њих дужник није властан²⁵⁾, као мало час, трошити. Истина, ако би од тих прихода, после продаје пописаног добра и распореда новаца, остало што, то би се, као његова својина, вратило дужнику. Али и у границама тога случаја, интерес је дужников да пописано добро код њега остане: за њега није свеједно да ли ће то што му од прихода припада примити одмах, или ће за тим дуго чекати. Једно примање губи од своје вредности, када ће моменат његовога остварења тек доцније доћи.

Из овога се види, колико је за појединце нужно да један овакав инцидент процедуре извршења реше независни органи судске власти, а не административна власт, подложна утицајима од којих је судска власт, благодарећи својој организацији и својем положају, ослобођена. Напоследку, инциденти процедуре извршења јесу из области приватно-правних односа, због чега они не треба да буду у надлежности једне власти чије се атрибуције састоје у примењивању закона јавно-правнога карактера. (наставиће се)

Живојин М. Перић.

ПОЛИЦИЈСКИ ЧИНОВНИЦИ

и

Пројект закона о чиновницима грађанског реда.

У колико је нама познато, пројект закона о чиновницима грађанског реда, на коме се сада ради, па је, како сазнајемо већ и довршен, поред осталог обележава се и тим важним и управо једном најосновнијом начелном новином, што чиновништву у опште под извесним погодбама обезбеђује сталност, наравно са моделитетима, који су потребни да се то начело не изметве у злоупотребу и под претпоставком да су чиновници задобили обележје сталних а изашли из фазе привременог чиновништва. Нема сумње, да би начелна измена тога закона, његово модеризирање, које одређује савремено појимање чиновничког положаја у једној правној држави, било немогућно без начела сталности. Ма каква се остала гледишта имала о том питању, без начела сталности нов закон о чиновницима грађанског реда био би само крпеж једног стања, који већ постоји, реорганизација, које начелно не доноси нову установу на место старе, или која у опште не ствара никакве стварне поправке већег значаја. Одавно је јавна служба у опште, а у првом реду служба државна, постала предметом нарочитог занимања, професионални позив великог броја људи, који отуда

²⁵⁾ *О попису*, I., стр. 28., 29. и 30..

тражи себи зараду и обезбеђење за лични и породични живот. У осталом, и интерес је државног права, да га практикују људи што израђенији, што спремнији за послове, које практика тога права у његовим најразноврснијим облицима изазива. Успех сваког посла зависи у првом реду од моралне и техничке подобности лица, које на њему ради. Ако је то тачно, онда се у првом реду тај услов мора обезбедити јавним пословима, који у већој или мањој мери интересују целину или шири круг особа. За државне послове, ово мора у толико пре да вреди, што појам и обим државне заједнице представља најширу организацију интереса целине. Другим речима, подобност за вршење јавне службе, као један од првих и апсолутно потребних услова, такође захтева, да се то учешће практикује у облику редовног занимања; јер ће стално занимање једног истог посла све више израђивати општу подобност односних лица за добро разумевање посла, на коме раде. Али није потребно да оправданост тога начела доказујемо опширнијом мотивацијом, јер је оно једна несумњива истина, која се да лако појмити и без нарочитог објашњења. Мучно би, ваљда, и пало коме на памет, да данас сумњачи исправност гледишта, да се државна служба, по правилу, врши и треба да врши у облику редовног занимања.

Из тога начела резултује се потреба, да чиновник треба да има нарочиту доказану spremу за послове, који припадају извесној грани државне службе, неку врсту квалифициране способности за позив, коме хоће да се посвети, учешћем у државној служби у облику редовног занимања. Појам ове потребе истиче самим собом захтев нарочите квалификације за поједине врсте позива у државној служби, квалификације, која том позиву што више одговара. На тој основи, лако се да и разумети и правдати начело добро квалификованог чиновништва и све норме, које би служиле за организацију, за ближе извођење и гарантiju тога начела. На тој основи, можемо разумети као оправдану потребу, да се нов закон о чиновницима грађанског реда у првом реду одликује добро и поуздано спроведеним начелом квалификација, по коме за сваку врсту послова у државној служби чиновник мора имати и доказати нарочиту техничку способност, која је за те послове везана као неодступна погодба, па да се ти послови разумеју и са успехом врше. Само у вези са практиком државне службе у облику редовног занимања, има, дакле, смисла квалификовати државну службу у њеном општем пространству, а с обзиром на начело чисто техничке разлике услова, који су за схватање и успешно вршење послова државних потребни. На тој основи, не само захтев школских квалификација, него и нарочито државни испити јављају се као савремена потреба, као принцип, који се мање више редовно има у виду кад је реч о нормирању услова за државну службу. Ако је истина, да су јавни интереси у најширем обиму непосредни предмет државног права, онда је непосредна последица таквог држав-

ног позива, да за општу сарадњу на извођењу њене задаће употреби елементе, који имају највише подобности, који дају највише јемства, да те послове добро разуму и да ће на њима радити са што већим успехом. Сва начела, која из те опште поставке истичу, упућена су на организацију свију потребних норма, да државној служби, и са строго моралне и интелектуалне стране, обезбеде учешће лица, која ће и у једном и у другом односу осигурати јаку и плодну службу у оном правцу, који је одређен законом о устројству односнога надлежства. Општи и веома разложни интерес, који државна служба има да постигне у целокупном обиму њене надлежности, изражен је у облику целокупне организоване надлежности и судске и административне власти. Другим речима, државну службу у њеном целокупном пространству представља појам судске и појам административне власти. Ван оба та појма налази се још и појам законодавне власти као саставни део општег појма о државној власти, али дужности и појам законодавства излазе из појма државне службе. Улога законодавства одређује општу садржину државне службе и у материјално-правном и формално-правном погледу; оно даље има и право контроле, да се државна служба исправно практикује у границама закона, које доноси, али оно државну службу не врши. Наш задатак није, да на овом месту ближе говоримо о таквој узлози законодавства, па зато нећемо ни у опште даље говорити о томе, у каквом облику и са каквим политичким и уставним санкцијама законодавно тело стоји у вези са државном службом. Да би јасније било шта је прави смисао питања, која ћемо претресати у овој расправи, било је потребно, да ма и веома површно одредимо обим тога појма: шта се зове државна служба, како би у вези с тим били јаснији за један део конкретних питања, која из тог појма излазе, и којима ћемо се на овом месту занимати. Искључујући из опсега овог написа и сав онај део државне службе, која припада судској власти, нама је намера да се занимамо службом административне власти, и то само у оном делу, у коме се она односи на службу полицијског чиновништва, па и то не у целом обиму, у коме би се организација службе за полицијско чиновништво претресала са гледишта свију важнијих начела, него искључиво у вези са начелом сталности државне службе. Сав материјални део тога питања, а на име начела о правој надлежности, која треба да обележава њену праву задаћу, па тако исто и сав формално-правни део, а на име организација полицијске власти, као нарочите установе, неће се претресати на овом месту. Напротив, из целокупне области формално-правних одредаба, које организацију те власти треба да обележавају, изабрали смо искључиво само једно начело, а на име питања о томе: да ли и полицијским чиновницима треба загарантовати државну службу, или, изузетно од осталог чиновништва, њима та гарантija, у начелу, не треба да припада. И само у колико то питање стоји у вези

с другим начелима, која су потребна ради јаснијег излагања и аргументације, додирнућемо, ма и површно, и њих, те да не би отишли и сувише далеко. Материја, која припада закону о чиновницима грађанског реда и сувише је пространа. Само питање о квалификацији чиновништва било би довољно, да ангажује читаве списе и простране расправе. Што се, у нас, ипак о овој значајној материји тако мало пише, да се скоро приступност јавне критике и не опажа, не може се бранити, и ако је чудновато, да то бива у земљи, у којој се тако често и тако много наглашава потреба, да се једном приступи системском сређивању тога питања на законодавној и начелно новој и друкчој основи од оне, која сада постоји. Сада, када је чиновничко питање, како се мисли, толико сазрело, да је постало и саставни део најближег програма једне владе, која га је и у престону беседу унела, био би нарочити повод, да се оно у вези с пројектом, који је већ израђен, дискутује на што широј основи. Ове околности прешне природе, у вези с тим значајним фактом, да је у израђеном пројекту заступљено гледиште, да се изузев писарско и секретарско особље, полицијском чиновништву не гарантује сталност државне службе, и дале су нам непосредног повода, да искључиво одаберемо само то једно питање, налазећи, да је оно и сувише од великог значаја за организацију полицијске власти у опште, а нарочито за интересе тако пространог и значајног позива, који тој власти припада.

Велика важност начела сталности треба да даје главно сбељење једног добро израђеног пројекта закона о чиновницима, ако се у опште хоће, да тај пројект и за наше прилике буде савремен и да у истини подмири прве услове за корисну реорганизацију државне службе у опште. Мислити о извођењу реорганизације државне службе у Србији без савременог закона о чиновницима грађанског реда, било би у основи и погрешно и опасно. Ми не би могли разумети ни најбоље законодавство за ма коју грану државне управе, којим би се смерало на начелне савремене поправке државног позива у ма коме односу, ако не би имали загарантован лични пословни моменат, од кога зависи исправна практика закона. Тако, на пример, може се донети какав хоћете добар закон о водама или закон о радњама, порезу, или ма какав други специјални административан закон, на место оних закона који постоје и који се сматрају за непотпуне и несавремене, — они у пракци неће и не могу дати очекиваних користи, ако би их примењивали људи, који не би имали довољно подобности за добро разумевање начела, која су у том закону изражена, ни довољно моралне исправности за исправну практику закона. То што вреди за примену закона, дакле, за државну службу у опште, у првом реду треба и мора да вреди за законе тако многобројне и важне, који припадају надлежности полицијске власти. И кад је из тог разлога признато начело сталности за државну службу, као потребно за све остало административно чи-

новништво, не можемо разумети, зашто се оно не би признало и за чиновништво полицијско? Разлози, који одређују потребу начела сталности, имају ону исту природу и значај и за полицијско чиновништво, па се не да бранити издвајање једне огромне категорије посленика, и то посленика првог реда по важности јавне задаће, коју врше, а да се ти разлози на штету интереса државне службе не униште. Ми ћемо те разлоге редом претрести, а у вези с њима и оне, који се истичу у одбрану противног гледишта, гледишта, које ту сталност, изузетно важнијем делу полицијског особља, не признаје, па ћемо, надамо се, на тај начин, успети, да образложимо потребу, да се израђени пројект у том делу поправи. Ми, међутим, отворено и у напред тврдимо, да би и влада и народно представништво учинили огромну погрешку, која би се несрећно одавала по државну службу, ако би допустили, да гледиште комисијске већине, које је добило места у израђеном законском пројекту, постане и закон; ако се, дакле, гледиште већине не би корегирало на тај начин, што би се начело сталности у државној служби променило и на полицијско чиновништво у целини.

Ми смо већ нагласили, да се начело сталности у државној служби јавља као неоступна последица јавне потребе и јавног интереса, да се државна служба практикује у облику редовног занимања. Па има ли онда нарочитих разлога, који ту потребу одстрањују за службу полицијске власти? Је ли служба по својој природи и важности нешто друго од остале, те за њу, можда, није у опште потребно тражити нарочиту подобност. Је ли јавни интерес, који је за ту службу везан толико незнатан, а круг пословних односа тако мали, а сами послови толико обични, да се за учешће у тој служби не мора тражити ни спрема ни морална исправност; да ли је за државу интерес службе полицијске власти толико безначајан, да је за њу, управо, свеједно, хоће ли тај интерес бити више или мање задовољен или оштећен. А ако се опет и у надлежности те власти крију велики интереси државни, који не треба да буду оштећени, ако, због тога, и за учешће у тој врсти службе треба свију потребних погодаба за стручну и јаку, а уз то и довољно исправну моралну страну пословног особља, шта је онда то, што се по својој важности толико истиче, да сви ти обзир, који се иначе, сматрају као битне начелне погодбе за добру државну службу, треба да буду напуштени, кад је реч о служби полицијске власти? Стављајући се на то гледиште, на оцену надлежности полицијске власти, ми не само не налазимо разлога за издвојено поступање према полицијским чиновништвом, кад је реч о начелу чиновничке сталности, већ налазимо да се та надлежност нарочито истиче и својом важношћу и пространством, да баш у првом реду држава треба да загарантује добру службу тих чиновника, ако се хоће да буде очуван и остварен интерес њеног позива, који је у надлежности те власти изражен.

Шта више, начело сталности, у главном се, с обзиром на такав јавни интерес и даје чиновнику. Мање је, при том, значајна приватно-правна заштита самог чиновника, осигурање потребних редовних средстава за живот његов и његове породице. Шта више, и тај строго приватно-правни интерес јавља се као мотив јавних права, као последица тежње, да се чиновник сав стави у положај, да се сав посвети јавном позиву у корист државе, те да нема ни повода ни потребе, да се мимо државну службу и на штету њену одаје и другим занимањима, и да на тај начин тражи средстава за лични и породични опстанак. Тако треба разумети фразе, које се често употребљавају кад је реч о државној служби, а на име: да чиновник сав припада држави. На основици таквог начела и јавног интереса треба разумети сасвим оправдане савремене захтеве, да чиновничке плате треба да буду нормалне тако, да чиновник са својом породицом може пристојно живети. На основици тога истог начела треба разумети и право на пензију и многа друга права, која су последица редовног занимања и сталности чиновничке у државној служби. Јавни је интерес не само главни, него скоро искључиви мотив, да се чиновнику загарантује сталност, и да се на тај начин што јаче обезбеди његово стално учешће у служби државе.

Тај исти разлог, који вреди за сву осталу државну службу, још више треба да вреди за службу полицијске власти, а код нас нарочито. У Србији надлежност полицијске власти знатно прелази њен обичан делокруг; она се, у нас, јавља не само као орган целокупне државне управе, примењујући у том односу читав низ специјалних административних закона, него се јавља готово као искључиви орган опште полиције, а нарочито полиције безбедности, па потом, као извршна власт, са веома знатним делокругом. Поред свега тога, она се јавља још и као иследна власт, а да оставимо на страну, што у вези са њеном надлежношћу, која јој припада као општој полицији, има још и надлежност кривичног правосуђа за значајан низ иступних кривица, и надлежност надзорне власти према општинама. Колико је ова надлежност пространа и важна, није ваљда потребно објашњавати. Ми смо са неколико горњих фраза обележили њену општу надлежност само начелно и површно, али је и то довољно па да се схвати, да она захвата огроман број односа особите важности и за појединце и за државу, да има права да се уноси, тако рећи, у сав живот и појединог човека и целог друштва, и да свуда дејствује искључиво у једном интересу. Ако јој је закон, у главном, на негативној основи одредио шта не сме чинити, оставио је далеко више њеној иницијативи, више но и једној другој власти у земљи, да може чинити све што њеној надлежности припада и што јој нарочито није забрањено, па да општем интересу што корисније послужи. А за тако пространу, управо огромну надлежност, и за право иницијативе, које из те надлежности излази, потребно је далеко више, него за остале администра-

тивне послове, шира и јача општа спрема и критеријум за оцену јавног интереса, добро познавање прилика, које на тај интерес утичу и које га одређују или условљавају. Због тога је, опет, и ако оно вреди и за остале врсте државне службе, искуство, које даје дуга служба, практика и примена закона од тако великог значаја баш за послове, који припадају надлежности полицијске власти. Узмимо за пример само један, иначе веома значајан део њеног позива, на пример послове полиције безбедности. Од коликог је великог јавног интереса имати добру и поуздану полицију безбедности, и колико се много важност тога интереса истиче готово изнад свију осталих у служби административне власти, није потребно објашњавати. А кад се то зна и кад се тако исто зна, да јака полиција безбедности, поред осталог, представља и нарочиту спрему и јако искуство полицијског чиновника, из нарочите друге одлуке строго моралне природе, које с том дужношћу стоје у вези, може ли за државу бити равнодушно, кога ће за те дужности узети, хоће ли она створити потребне погодбе, да баш за тако важну државну службу, као што је служба полицијске власти, обезбеди јако особље на што дуже време. Је ли у њеном интересу, да за тако важну службу не треба да рачуна на особље од спреме и искуства, но да се баш на тако важним позицијама особље што чешће мења и да то особље од те службе чак и избегава, тражећи парче хлеба тамо, где ће му бити више осигурано.

Оно што чини непосредни критеријум за већу или мању квалификацију појединих грана државне службе, па према томе одређује стручну спрему за ту грану и у облику школске квалификације и стручног државног испита, то је већа или мања и општа и стручна спрема, која се за разумевање и вршење послова захтева. На тој основи, за сваку поједину грану државне службе одређује се и важност појединих положаја у појединим гранама државне службе. Што један положај запрема шири и важнији круг јавних интереса, који треба да буду постигнути извесним пословима државним, што се за те послове захтева шира и стручнија спрема чиновника и већа одговорност, која је у вези с тим интересима, у толико је тај посао важнији; али, у толико се за њ и већа способност и одговорност захтева, па је самим тим у хијерархији чиновничких положаја и боље уздигнут и боље дотични положај плаћен. Сасвим је природно, да је за државу већи интерес, да за сваки важнији положај, коме је поверен задатак већег јавног интереса, треба да има што јаче чиновнике и све гаранције, које ће јој у првом реду на позицијама те врсте обезбедити учешће што јачих, што кориснијих радних снага. А ми смо већ и с обзиром на тако пространу и важну надлежност полицијске власти видели, да је такав интерес по превасходству везан за позиције у служби полиције, па самим тим у првом реду за позиције јачега, истакнутијег ранга. Ако то стоји, онда би био несумњив јавни интерес, да сталност службе треба да буде

ЖИВЕ СЛИКЕ

(СВРШЕТАК)

Аналисање фотографија.

Данашње фотографије злочинаца у већини случаја добијају се помоћу апарата које је конструисао Алфонс Бертилон, и који се обично називају његовим именом. Помоћу ових апарата свако лице снима се са највећом тачношћу у *профилу* и *en face*. Оба ова снимања неопходно су потребна с обзиром на различите користи, које нам свако од њих понаособ пружа. Јер, ма колико изгледало невероватно, ипак је сушта истина, да се помоћу фотографија у *профилу* познају непознате, а помоћу ових *en face* — познате личности.

Ево како ово објашњава *D-r Reiss*:¹⁾ „Констатовано је, да је број фотографија у пракси, снимљених *en face* или за $\frac{3}{4}$, много већи од броја фотографија у профилу. Ово с тога, што се верује, да су прве фотографије међу собом много сличније, а услед овога и корисније од других, што међутим не стоји у истини. Једна добро снимљена фотографија *en face* и у *профилу* мора представљати и у истини представља исти степен сличности. Противно веровање потекло је из сасвим других и врло обичних разлога, а ево како:

У обичном животу ми смо навикнути да посматрамо људе *en face* или, што је већ ређе за $\frac{3}{4}$. Кад с неким говоримо, учтивост захтева да му у очи гледамо — да га, дакле, посматрамо *en face*.

Скоро овако исто бива и с познаницима које срећемо на улици. Све док им се не приближимо, ми их посматрамо *en face*, а тада, т. ј. приликом сусрета и мимопролажења, када би једино били у могућности да их посматрамо с *профила*, ми смо заузети скидањем шешира ради поздрава, или пажњом познаника који нам долазе у сусрет.

Немајући ни прилике, ни времена, ни нарочите потребе да личности с којима се у обичном животу срећемо посматрамо с *профила*, ми у исто доба немамо ни могућности да наш мозак навикавамо на изглед личности с *профила*, док смо га, према овоме што смо изложили, потпуно навикли на њихов изглед *en face*. О овоме се сваки може врло лако уверити ако посматра већи број фотографија једне исте личности, од којих су једне *en face* а друге у *профилу*. Док ће помоћу првих, а услед навике, моћи лако и на први поглед познати оригинал, докле ће на основу других фотографија ово моћи учинити тек после већег или мањег напрезања мозга.“

Јасно је, после изложеног, зашто ми у обичном животу много лакше познајемо једно познато лице *en face*, него ли с *профила*.

Сасвим је друга ствар, кад је реч о познавању личности које никад нисмо видели према њиховој фотографији. Фотографија у профилу скоро је једина, која нам у овом случају може помоћи у истраживању. Довољно је сетити се онога, што

смо казали о вредности обавештења о *правцу чела, линије лева носа, основе носа, браде, и уха* за истраживање непознатих личности, и појмиги врло лако, да се без фотографије у профилу, која је једина у стању да нам пружи ова обавештења, може врло мало рачунати на успех.

Пу, и поред свега овога, не треба негирати вредност фотографија *en face*, јер нам оне, поред већ поменуте им особине за познавање познатих личности, показују још и *правац и облик обрва, очних капака, величину уста, боре лица* и т. д. који нам подаци корисно допуњују обавештења добивена помоћу профила. Ово и јесте разлог, што је Бертилон узео и једну и другу врсту фотографије.

Идентификовање двеју фотографија.

Идентификовање двеју фотографија, снимљених помоћу Бертилоновог апарата, ствар је обична и веома лака за личности које су упознате са системом Бертилоновим.

Пошто се претходно обе фотографије ставе једна поред друге, треба на снимцима с профила отпочети испитивање димензија и правца црта лица, по оним истим принципима по којима се на основу фотографије утврђује опис за живу слику фотографисане личности. Оно на шта се овом приликом мора обратити нарочита пажња, јесте ухо, које има врло велику, скоро највећу описну вредност. У случају идентитета обе фотографије, црте лица а нарочито уха морају показивати исте линеарне трагове.

Упоређење особених знакова: брадавица, младежа, ожиљака и т. д. као и линија израшења косе, може само допринети закључцима, али не и пресудно утицати на резултате упоређења двеју фотографија.

Одсуство или сувишност каквог особеног знака на фотографији, не мора бити и није увек поуздан знак *неидентитета*. Мале, црне тачке на фотографији, сличне младежима, могу произлазити и услед пега на желатинској плочи.

Најзад, ту су и антропометријске мере, које прате сваку фотографију по Бертилоновом апарату — да у последњем степеноу овере подударност или разлику између двеју фотографија, и да нас на овај начин несумњиво увере о њиховом идентитету или неидентитету.

Ствар је, међутим, много тежа ако се идентитет утврђује између фотографија у обичној употреби, које се обично снимају *en face*, и код којих се путем ретуширања уништавају боре лица и остале особениости коже. Фотографије ове врсте често врло мало наличе на оригинал, нарочито у дужем размаку година. Према овоме и закључци, до којих се помоћу ових фотографија долази, морају се примати са највећом резервом.

Случаји у којима је *неидентитет* лако уочљив услед потпуне разноликости црта веома су многобројни, али су тако исто многобројни и случаји у којима на први поглед има сличности. Испитивање особених знакова у овим случајима неопходно је потребно, али пошто су они ретуширањем уништени, то је једини пут који

загарантована чиновницима полицијске власти у опште, а првенствено већим положајима исте струке. Ако је служба полицијске власти у опште важна, а ми налазимо да се по својој важности истиче изнад остале службе у административној струци, онда они исти разлози, који налажу што постојанију употребљивост доброг особља у осталим гранама државне службе. вреде за полицијску струку у толико више, у колико је она и важнија и далеко пространија, у колико се за њу захтева не само као и за остале нарочита, па још и шира спрема у опште, него још и спрема, коју даје искуство, а то значи спрема, коју даје дужа практика службених послова у истој грани државне службе. У осталом, ако све то не стоји, чиме се може објаснити све јача тежња нашег законодавства, да баш ту врсту службе што јаче квалифицира, па се у последње време и одлучно стало на гледиште, да се за веће полицијске положаје тражи искључиво факултетска квалификација. Прогодишњи закон о уређењу округа и срезова бар за положаје начелника окружних стао је одлучно на то гледиште; а то ваљда није учинио зато, да би се ти факултетски људи примамили на тако важне положаје само зато, да би се, изузетно од осталог чиновништва, могли што лакше отерати из државне службе. Ми не разумемо законодавца, који би свима, иначе добро схваћеним нормама, уздигао значај полицијских положаја, који би им признао сву реалну важност, коју имају за јавни интерес, захтевом великих и строгих квалификација, који би самим тим њихову службу обележио као одвећ важну, за коју се нарочита спрема захтева, али који би једновремено с тим исказао друго начело, да он том способношћу не мисли да се користи на дуже време, да је она за њ равнодушна, да таквог чиновника баш зато, што је дошао на тај положај, ставља у негодан положај, да може отерати не само с положаја, него из државне службе у опште само зато, што се усудио примити тако деликатног важног положаја. Држава, која има нарочити интерес, да баш ту способност експлоатише за што дуже време, и да јој обезбеди њено даље усавршавање осигуралим далим искуством у државној служби, стаје изузетно за те положаје на гледиште, да искључиво баш тим чиновницима неће да гарантује сталност државне службе, казујући им у напред, да ту службу могу прихватити само они елементи, који су у напред решени, да оду ван службе, кад год то надлежни Министар одлучи. Другим речима, држава у напред и тако рећи искључиво ту врсту чиновника кажњава само зато, што се тих положаја примају. Она им дакле у напред на довољно одлучан начин забрањује, да у ту врсту државне службе улазе, ако не мисле да себе и своју породицу не доведу у сасвим сигуран положај најтежег ризика.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

Милутин А. Поповић.

¹⁾ Manuel du Portrait Parlé, стр. 97—98.

нам остаје да изнађемо *negative*, и да на њима уништимо знаке ретуширања.

И још нешто:

Упоређење фотографија мора се увек вршити под једнаким условима светлости.

Идентификовање фотографија с притвореником.

Пошто се притвореник постави у положај за фотографисање, треба предузети најбрижљивије испитивање и поређење црта његовог лица са цртама на фотографији, по овој истој методи која се употребљује за живе слике. Приликом овог испитивања нарочиту пажњу ваља поклонити *уху, носу, челу и бради*. Ако фотографија, према којој се ово чини, није добра, а нарочито ако уху није правилно снимљено, тако да се појављује сумња о идентитету фотографије с лицем, Бертилон препоручује да се фотографија покаже осумњиченом лицу. На основу свог дугогодишњег искуства Бертилон тврди, да се осумњичени, ако је фотографија његова, не може уздржати а да је добро не загледа, тражећи тачне сличности, и противно овом, т. ј. ако фотографија није његова, он ће само бацити на њу један поглед ока и одмах изјавити да с њом нема ништа заједничког.

Показивање фотографија публици.

Да би се спречила свака сумња и могуће заблуде, показивање фотографија публици, особито сведоцима, ради познавања криваца или каквих других лица, мора се вршити са нарочитом предострожношћу. Д-р Рајс препоручује, као један од најбољих начина, да се осумњичена фотографија помеша са још неколико различитих фотографија, па да се све заједно изнесу пред сведока. Ако овај међу свима показаним му фотографијама избере одмах ону, коју у ствари и треба да избере, успех је несумњив.

Ако ли се сведок, напротив, устеже, треба му скренути пажњу на осумњичену фотографију, дајући му том приликом обавештења о стасу, боји бrade, очију, лица и т. д. Доста су чести случаји да сведок, и поред свих позитивних факата, није у стању да се прецизно изјасни једино с тога, што није навикнут на посматрање фотографија, добивених помоћу Бертилоновог апарата. Једино што нам у оваким случајима остаје, то је да се сведоку, ако је могуће, покаже обична фотографија дотичног лица у целом положају. Има ваздан примера, да су сведоци на први поглед познавали ове фотографије.

Класифицирање фотографија.

Систематска и детаљна анализа, која се употребљује за срањивање најкарактеристичнијих знакова личности и фотографија које им одговарају, побудила је Бертилона да приступи једној новој, и у сваком погледу много бољој и кориснијој класификацији фотографија у албумима злочинаца.

Док је ова класификација раније вршена по особинама злочинаца, или по њиховим именима или презименима, дотле Бертилон сређује фотографије према њихо-

вим најкарактеристичнијим знацима. Овај начин класификације од неизмерне је користи за полицијске органе, јер допушта да се само за неколико минута утврди идентитет сваке осумњичене личности, без обзира на њено име.

Не мања је корист од ове класификације и у томе, што омогућава употребу малих фотографија и албума који се у целу могу носити, и помоћу којих су полицијски органи у стању уверити се у свако доба и на сваком месту: је ли извесно лице, које им ма по чему изгледа сумњиво, било раније мерено и фотографисано. Разуме се већ, да се у албумима овакве врсте налазе само најопаснији злочинци и личности које се траже.

Прва свеска албума париске полиције, уређена на овај начин, садржи 2000 фотографија, од којих је свака *en face* и *у профилу*, и које представљају:

а. 1500 личности којима је забрањено становање у Француској;

б. 3—400 одбеглих осуђеника са Каледоне и из Нове Каледоније, и

в. 80—100 осуђених или под истрагу стављених личности, које су у бегству од дужег времена.

Фотографије *en face* и *у профилу*, редуциране на $\frac{1}{10}$ природне величине, праћене су овим обавештењима:

1. *При врху с леве стране*: дан рођења, доба старости у времену фотографисања и број година од ове операције до израде албума (април 1903). На овај начин збир последњих двају цифара представља број година дотичног лица у времену израде албума;

2. *При врху на средини*: стас и боја левог ока;

3. *При врху с десне стране*: боја косе;

4. *При дну с десне стране*: боја бrade;

5. *При дну на средини*: правац леђа носа;

6. *При дну с леве стране*: правац срањивања уха за образ и

7. *С леве стране према средини*: дужина десног уха.

Поред овога, испод сваке фотографије налази се по један бео простор у виду правоугаоника са овим подацима:

1. *С леве стране*:

а. Редни број листе која се налази на крају албума, и на којој су у кратко означена: имена, презимена и узроци тражења фотографисаних личности.

б. *Испод овог редног броја*:

α) за личности којима је забрањено становање у Француској — број година за које ова забрана траје;

β) за бегунце са осуде — дан бегства, и

γ) за личности које су осуђене судским пресудама или стављене под истрагу — датум пресуде или решења.

2. *С десне стране*: кратко означавање особених знакова (по правилу 3), узетих на првом месту с лица, руку или врата.

У почетку албума налази се кратко објашњење о његовој практичној употреби, а одмах за овим преглед најкарактеристичнијих облика уха према којима је извршена класификација. Облици ови јесу:

1. *Лоб* са косим или троугластим срањивањем за образ;

2. *Антитрагус* са профилу издубљеним или правилним;

3. *Превој доњи* испупчен;

4. *Лоб* са површином раздељеном;

5. *Лоб* растављен од образа и

6. *Антитрагус* са профилу испупченим.

Да би ови облици могли бити употребљени за класифицирање, морају бити јасни и довољно наглашени.

Прва и главна подела фотографија извршена је према правцу леђне линије носа, као што смо видели, може бити: *издубљена, права и испупчена или искривљена*.

Ова три главна облика носа: *нос издубљен, нос правилан и нос испупчен*, допуштају да се све фотографије разделе у три главне групе, бројно скоро једнаке. Граница између ових група обележена је разделима у виду степеница, који се налазе на горњим ивицама албума. На овај начин, кал имамо да се уверимо о некој личности са посем испупченим, ми је нећемо тражити у целом албуму, већ само у одељку у коме су фотографије са *испућеним носевима*.

Свака од ове три главне поделе, подељена је даље на *седам потподела*, према већ поменути облицима уха. У последњу — *седму потподелу* — уврћена су уха, која не представљају ни један од карактерних знакова, потребних за класификацију. На слободној, бочној иници албума налазе се такође зарези у виду степеница, који деле ове потподеле једну од друге.

Првих пет од ових седам потподела, раздвојене су понова на *четири* потподеле према *профилу антитрагуса*, а по изложеним принципима. И ове нове потподеле растављене су зарезима, који се налазе у истом реду као и код претходних потподела, само што су, за разлику од њих, обојени бело и исписани *црно*, док је са првима обратно.

Три нове потподеле, према величини стаса, обележене су зарезима на доњој иници албума. У свакој од ових потподела долазе по две стране албума на којима су фотографије поређане према боји очију. Очи без пигмента, са пигментом жути и отворено-неранцастим — на левој су страни, док су очи са пигментом средње неранцастим, угаситим и кестењавим — на десној.

И најзад

Фотографије на свакој страни, почев одозго па на доле, и с лева на десно, поређане су по добу старости, почињући од најстаријег датума.

У албумима који садрже више од 2000 фотографија, нова подела извршила би се према дужини уха.

Истраживање по албуму врло је просто и брзо за личности које су навикнуте на употребу живих слика. Било да се налазимо у присуству лица које крију свој идентитет, било да смо на јавном месту наишли које нам ма по чему изгледа сумњиво, било да је у канцеларију дотерано какво лице за које хоћемо одмах да се уверимо је ли раније долазило у сукоб са кривичним законима, ми ћемо учинити ово:

а.) Осмотрити с профила правац леђне линије носа овог лица и, на овај начин, одмах одредити у којој од три главне групе треба продужити даље истраживање;

б.) Пошто смо ово утврдили, видећемо одмах на који је начин ухо срасло за образ, и према овоме одредити у којој од првих седам потподела треба даље тражити;

в.) Профил антитрагуса ограничиће даље истраживање свега на неколико листи албума, доњи превоз, лоб, стас и боја очију доведше нас на једну једину страну албума, на којој се мора наћи тражена фотографија, ако је, разуме се, дотично лице увршено у албум.

Догађа се по некад, да се истраживање мора вршити у две суседне групе. Ово бива у оним случајима, кад карактерни знаци према којима се врши класификација нису довољно јасни, или су на граници између једне и друге групе. Тако н. пр. стас од 164 см. може бити увршен и у групу малих (α — 165 см.), или у групу средњих (165—171). У овом случају, дакле, треба га тражити и у једној и у другој групи.

После дужег и озбиљнијег вежбања у употреби овух албума, полиц. органи успевају да запамте карактерне знаке већине фотографија, а помоћу ових да у својој памети задрже и саме фотографије.

На ком се одстојању могу познати личности?

И ако ово питање, строго узев, припада пре криминалној тактици по систему Вертилоновом, ипак га ми овде уносимо због његове огромне важности и његове везе са системом живих слика.

По тврђењу самог Вертилона, одговор на ово питање код нормалног вида, зависи од разних околности, међу којима су најважније: *стас, изглед пошлости, осветљења, боја, контрасти* и т. д. Карактери на основу којих се познаје једна личност или припадају целом телу: стас, одело и начин хода, или само глави: коса, брада, величина и облик лубање, особености лица и т. д.

D-r Vincent разликује, у овом погледу, три категорије личности:

Лица која су нам врло добро позната, са којима се врло често и на чији смо општи изглед навикнути, долазе у *прву категорију*. Према већој или мањој наглашености карактера општег изгледа (висок стас, особити начин хода, нарочито одело и т. д.), и одстојање са кога се ове личности могу познати према дневној светлости разне је. У првом случају, т. ј. кад су ови општи карактери јако наглашени, одстојање ово варира између 100—150 м. док у другом случају није веће од 40—80 м.

Друга категорија обухвата личности које су нам мање познате, које ретко виђамо и на чији општи изглед нисмо навикнути. Личности ове немогуће је познати на већем одстојању од 25—30 м.

И најзад:

У *трећу категорију* долазе личности које смо свега једном видели, и које се у

најбољим случајима могу познати на одстојању од 15 м. Ово кратко одстојање потребно је с тога, да би се могле уочити црте лица.

Правац светлости има такође знатног утицаја на познавање личности. Светлост која директно осветљује посматрано лице чини га много јаснијим и разговетнијим и на већој даљини, док јака светлост око посматрача онемогућава знатно распознавање лица на већој даљини, које је слабије осветљено.

Одстојање за познавање лица према месечини, зависи од тога да ли је ова потпуна или делимична. У првом случају оно варира између 7—10 м., а у другом између 2—6 м. Личности врло добро познате, веома је тешко познати и при најбољој месечини на одстојању већем од 15—16 м.

Д. Ђ. Алимпић.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

Питање о проучавању жене и њеног душевног живота и света, њенога појмања и схватања, осећања и рада, веома је важно, како за човека у опште, тако и за криминалистику посебице. Литература о овоме предмету је у културном свету веома богата и ми ћемо на овом месту да поменемо само најглавније писце и њихова дела, ради оних, који би се хтели и желели опширније позабавити студијом и психологијом жене.

Један од најранијих писаца јесте Jacques Moreau „Природна историја жене.“ То је дело које је први пут изишло на свет пре близу сто година. Најинтересантнији од свију старијих писаца јесте А. Schopenhauer, чији су афоризми о женама познати сваком интелегентном и образованом човеку. У делу „Парегра и Паралипомена“ највише је речи о женама. За тим су позната дела Quetelet-а и Reich-а, Lorenz-а и Corre-а, Hellwald-а и Scherr-а. Serchenfeld је написао опсежно дело „Живот жене на земљи.“ Исто тако су обратили пажњу на се списи Џон Стјуарт Миља и Мишелеа о жени. Литература ова је богата и опсежна; али ми овде помињемо само оне, који су најбоље проучили душевни живот и свет жени и њене психичне способности и нарочите особине.

Ми би смо се, за овај мах, могли ограничити на то да умотримо и повучемо што јаснију разлику у особинама душевним између човека и жене. Неоспорно је да се психеа човека од психеа жене у неколиким знацима и особинама разликује. Наравно та разлика није сасвим оштра и дефинитивна, него приближна. Овде може бити говора о особинама које у неколико код жена видније се испољавају, него код човека и обратно. Психолошком анализом коју су чинили Burdach, Ulrici, Benneke, v. Hartmann, Wundt, Krause и други, испоставиле су се ипак неке јаче диференције и ми их овде износимо. Прве су одлике мушких, друге женских

Код мушких:	Код женских:
активност	пасивност
индивидуалност	рецептивност
вођење	следовање, повођење
снажност, енергија	осећајност
свесна радљивост	несвесна радљивост
воља	свест
самосталност	опшност
одрицање	тврђња
свесно рашчлањавање	несвесно прибирање

Наравно, и поред овакога диференцирања, ми нисмо у стању тачно да одредимо особине жене. Каже се н. пр.: „На забрањеном путу жена поступа опрезно, човек смело и дрско.“ Ако је заиста тако, као што сви знаци говоре да јесте, онда настаје питање које је за криминалисту врло важно, одмах још у почетку истраге каквог злочинства: да ли је дело учинио човек или жена? Ако је дело опрезно и пажљиво изведено, криминалиста може већ да претпоставља да га је жена извела; ако је дрско изведено он може извести закључак да га је човек учинио. Али у тој претпоставци може бити и неистине; јер зна се да тако бива у обичним посевдним случајевима, а не мора при злочинствима, јер им много злочинаца који задуго премишљају како ће свој злочин да изведу. Има послова, које жена изведе далеко смелије и дрскије од човека, послова, које човек изведе опрезније од ма како смотрене жене. Етнички психолог извесно налази оправдања дубља оној народној изреци: „Где ни ђаво не може ништа да учини, тамо пошљи бабу.“ Или узмемо ову изреку: „Лепој жени човек прашта све, жена не.“ Кад лепа жена нешто учини, људи су склони да некако поступке те жене на неки начин правдају или бар образложе; док жене тако не суде, него, што је жена лепша, која је какво дело учинила, то је и суд друге жене о том делу све строжији. Отуда би се могао извести закључак да људи о женама блажије суде, него саме жене. А то не мора бити и није увек тачно. Или узмемо писма. Разлика је између онога што мушко женском и женско мушком пише. Шта мушки жели чита се у редовима његова писма, а шта женско захтева чита се између редова њенога писма.

Као допуна овим напоменама, могли би доћи закључци до којих је дошао Friderich у свом познатом делу „Физичка и психична Антропологија.“ Он је у том делу рекао ово: „Жена се брже и лакше запесе и надражи за нечим; она је осетљивија, примчивија и осећајнија, психички живља, покретнија и активнија, него што је човек. Човек безусловно више расуђује и мисли, жена више осећа. Жене имају више репродуктивне, а мање продуктивне уобразиље.“ Према овим закључцима судећи Friedrich додаје да је то узрок што женске бивају добри сликари ликовна и предела, а никад сликари историје; оне могу писати лепе песме, сонете, приповетке и романи, али ретко и готово никад добре трагедије.

Као што у животу бива, тако је и у криминалистици: и ту се јавља врло често жена као врло значајна чињеница; криминалиста најлази у многим деликтима на жену као саучесника или споредног са-

радника при замисли или извођењу злочинства. Свуда је жена, па и у злочинству: или је творац идеје, или је саучесник, или буди какав помоћник каквога злочинства, већег или мањег.

Ван сваког је спора, да је за криминалистику од врло велике практичне вредности да се сазна и докучи: у колико, у неком злочинству, што га је човек извршио има и женинога садејства; у колико је жена духовни творац злочинства или помоћник злочинцу. Искусном криминалисти и психологу не могу измаћи из вида те разлике, које су карактеристичне. Једно злочино дело, коме је духовни творац или помоћник жена има знакова, који га двоје и различе од деликта у коме се не опажа или не постоји сарадња жене. Исто се тако доста видно примећује и разлика у исказима мушких и женских сведока, који стоје пред иследником.

Поред раније поменутих особина из којих на сваком кораку избија видна разлика између полова, има још једна која нарочито жену карактерише и има пресудна утицаја на њен душевни и морални живот. Сексуални односи код жена су од куд и камо пресуднијега утицаја код жене, него код човека. Ови односи захватају целокупно женино биће и од пресудне су важности за њен живот и морално поведење. Има пуно врло значајних сексуалних момената, који јако утичу на жену, на њено схватање и расуђивање, на њен живот и рад, на њено осећање и кретање, а међутим човек за њих у опште и не зна. Нису то само физиолошке појаве које имају непосредна утицаја на организам; нису то менструација, трудноћа, порођај, дојење и климатеријум; овде се нарочито морају узети у разматрање и психични моменти, који проистичу из женине природе, а који веома јако упливишу на карактер и нарав, укратко на цео живот женин. По нашим назорима и схватању, које је од вајкада и у свима народима непромењено, жена не сме и не може никад отворено некога да воли или мрзи, као што то може и сме човек. Код жене се ти осећаји испољавају, али они иду потајним, невидним, скривеним, често заобилазним путевима, док човек ту врсту својих осећаја може испољити без бојазни и од кога. Сад ваља претпоставити да се та особина женина тако испољава и показује на тај скривени начин кроз читаве хиљаде година, онда она избија као нарочити знак женина специфична карактера, који је и за криминалистику од специјалне вредности.

Све, горе поменуте чисто физиолошке одлике женине имају непосредна утицаја на психични живот њен. Узмемо менструацију. То је појава о којој човек у опште појма нема и која нема код човека ничега сличнога ни приближно сличнога; код жене она чини читаву епоху у њеном душевном животу. Процес менструације је врло добро познат. У нашим климатским односима и приликама она почиње између тринаесте и петнаесте године, а завршује се између четрдесетпете и педесете. У нормалним приликама она се јавља у 27—28 дана једанпут и траје три до пет дана, а после ње је сексуални на-

гон јачи, него иначе. Узгред још важно је нагласити да је жена за време трајања тога процеса душевно другачија него иначе што је, пре и после менструације. Народно мишљење утврђује да за време трајања поменутога процеса има знакова који сам процес карактеришу: чудан изглед, ванредан сјај очију, задах из уста, протезање умор у ногама, малаксалост — све су то знаци који стално прате менструацију. Још Oslander је изнео да „никада није једна девојка нежнија и мирнија, никада душевнија и сањалачки расположенија, а у исто време и чудно надражљивија, него што је у почетку године њенога сазревавања, док још није отпочео процес менструације да се јавља.“ У том добу је вазда најмања опасност за једну девојку да учини злочинство или преступ; али је у том добу за њу највећа опасност, да не постане жртва каквога преступника, или да услед заноса у коме се наводи, а подстакнута другим, не учини што рђаво. Ту се, услед мешавине пробуђених осећаја и чулности, чежње и сањалаштва, јавља тежња за необичним доживљајима, за нечим необичним и романтичним. Сваки од нас знао би да прича ма какав случај у коме игра улогу каква девојка, за коју се знало да је заиста била и врло мирна и врло добра и врло честита. „Непојмљиво!“ рекло се толико пута. Напротив, врло појмљиво. Кад се само промотри факат да је какав иначе непојмљив корак учинила девојка у добу пред саму менструацију, онда се и са психолошке тачке врло лепо може да објасни све оно што она у то доба предузима и чини.

(наставиће се)

М. Павловић.

И ОПЕТ КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

Кад смо још 8. маја 1902. године, у чланку „Прештампавање закона,“ први пут изнели како је немарљиво вршено сређивање издања кривичнога законика од 1901. године, јер су унесене биле и оне одредбе, које су било изрично укинуге другим специјалним законима, било замењене доношењем других закона, који су одељено регулисавали извесне кривичне одговорности, ми смо рачунали да чинимо једну услугу и онима који се баве применом закона, јер веће учинити грешку, а у првом реду и онима, који имају дужност да приређују и сређују нова издања.

Овим последњим нарочито смо нагласили: колике недогледне последице могу настати за правни ред у земљи, кад су закони, издати од стране државе, нетачни, јер сви они, који се баве применом тих закона стоје у уверењу, да им је држава дала у руке законе, у којима нема никаквих грешака.

Нарочито смо тамо нагласили, да се не може очекивати ни од судија ни од других власти, да на памет знају и величину казне за сваку кривицу, и мене кроз које је један закон прошао, јер би то било несавладљиво и за најоштрији ум људски.

Као доказ, како судија и сваки други чиновник верује у апсолутну тачност државних издања закона, ми смо изнели онај пример из Првостеног београдског суда, где су политичким кривцима досудили и политички надзор, јер су пред собом имали раније издане законе, у којима је то било написано.

Све смо ово, рекосмо, чинили у тежњи да и са своје стране припомогнемо, да прво издање, које би имало доћи после издања кривичнога закона од 1900. год., буде апсолутно тачно.

Али и ако смо ми унели оволико труда и добре воље, ипак је наш глас остао глас вапијућега у пустињи.

Тешко је наћи и погодити праве узроке, зашто су надлежни и преко овога ушли у исту погрешку приликом новог издања кривичнога закона од ове 1905. године, јер су и у њему остале исте погрешке, које су биле и у издању од 1900 године.

Ако је то било с тога што нико није прочитао наше написе у „Полицијскоме Гласнику“ од 1902. год., онда би то било разумљиво, јер би се узело да је погрешка поновљена што се није за њу знало, и дало би се још и опростити.

Ако ли је, пак, погрешка поновљена с тога, што је напомена учињена од стране оних, који не бриљирају ни као крупни правни ауторитети, нити су иначе на крупним државним положајима, онда је то за осуду, јер је погрешка погрешка, па ма она била уочена и од најобичнијих људи.

Њу је, велимо, требало исправљати без обзира на све остало, јер је пред собом требало гледати један од интереса државних и ништа више.

Али, био узрок први или други, погрешка стоји ту, и ми смо ипак у чланку „Кривични Закон“ у броју 19. од ове године, изнели све те погрешке ради оних који ће се служити овим законом, како не би било штетних последица како за њих, тако и за оне, према којима се овај закон има да примењује.

И ако имамо уверења, да с надлежне стране није запажено ово наше изношење, нити је властима скренута на ове погрешке пажња, било у облику каквог расписа или у опште напомене, ми смо ипак уверени, да смо припомогли, да ово издање бар у својој III. части представља тачност у погледу важности извесних одредаба, јер је знатан број државних чиновника учинио исправку по својим књигама, и онда би мирно и задовољно могли ђутати после једне испуњене дужности, стојећи у уверењу, да ће се бар при новом издању, које би имало да дође кроз коју годину, поправиле почињене грешке.

Али, како смо случајно видели да ово издање није погрешно само у својој III. части, и само у ономе да ли су извесне одредбе још у важности, кад су донесени специјални закони, него има и тако крупних погрешака, које висе над главом грађана као оштар мач, ми се понова враћамо на ову ствар са оправданим тврђењем: да садашње издање кривичнога закона потребује накнадну ревизију способних људи, којом би се утврдило:

да ли је он тачно преписан према оригиналу, и да ли су казне означене у њему, како у погледу минимума и максимума, тако и у опште тачне.

То је, велимо, неопходно потребно, јер у § 196 овога новог издања стоји, да је казна затвора до двадесет месеци, а у издањима, међутим, од 1882. 1897 и 1900 стоји да је казна до дванаест месеци.

И ако немамо оригинал пред собом, ми не можемо да верујемо, да је казна од двадесет месеци, кад три ранија издања говоре друкчије, и понављамо своју ранију напомену, да оваква погрешка налаже дужност надлежнима, да одмах изврше ревизију овога издања, и све грешке које се нађу, обзиром преко службених новина, те да се према томе учине исправке по појединим примерцима.

Без овога, ово издање не сме се узети као основица за изрицање казне, јер ни судија ни чиновник не би били убеђени, да су изrekli казну, која је законодавним путем одређена за дотичну кривицу, нити би грађани могли веровати, да су осуђени оном мером казне, коју закон у истини допушта.

И преко овога ми ћемо продужити да разгледамо ово издање, и износимо грешке које у њему наиђемо, верујући увек, да вршимо једну од чиновничких и грађанских дужности.

11. октобра 1905. год.

Београд Димитрије С. Калајић
начелник окружни у пензије.

Погрешна стилизација другог одељка чл. 152. закона о уређењу округа и срезова.

Сви политички закони, који се код нас најчешће и мењају и допуњају, раде се махом у журби и хитњи. Последица је тога, да су ови закони негда или непотпуни, или да поједини законски термини који треба да означавају извесан правни појам, нису довољно прецизно означени, као стални законски термини, нити су ови проведени кроз цео закон као такови.

У новом Закону о уређењу округа и срезова, запажен је један став у чл. 152. односно речи: „срески посланик“ које на овом месту, на коме се налазе, могу да унесу извесну забуну и пометњу, приликом збора чланова среске скупштине. Тако, ако се буде сматрао израз: „срески посланик“ као истоветан и идентичан са појмом и изразом: „члан среске скупштине“, па пошто се за среског посланика траже специјални услови из чл. 110. овог Закона — последица би била таква, као да је законодавац извесним лицима: кмету, лиферанту среза или округа и т. д. хтео да спречи улазак у среску скупштину, да се таква лица не могу бирати. Док, ако се под изразом: „срески посланик“ буде подразумевао не члан среске скупштине, већ какав особени специјални функционер самоуправних власти, доћи ће се до таквог закључка, да баш тим лицима: кмету, лиферанту и т. д. законодавац није спречно право пасивног бирања за члана среске скупштине.

Последица неједнаког тумачења истакнутих законских израза, била би та дакле, да у среску скупштину уђу лица, за која је законодавац сматрао, да не треба да уђу, или, да дотична лица не уђу у среску скупштину, којима законодавац није ставио никакву препреку, да могу бити кандидати за среску скупштину.

Ради боље уочљивости питања, кога мислимо третирати, исписаћемо најпре цео други став овог чл. 152, а после њега исписаћемо и услове, који се траже, како опште, тако и специјалне.

Став други чл. 152. овог закона гласи: „и за чланове среског одбора, и за изабране среске посланике, важе услови из чл. 110“.

Услове који се помињу у чл. 110. називаћемо специјалним, за разлику од општих услова у чл. 58 овог закона. Члан 58 гласи: „За окружног посланика може бити изабран сваки српски грађанин, који је стално настањен у срезу, за који се бира (чл. 56.), а који је навршио 30 година и има све друге услове, који се траже за кметове и одборнике.“

Члан 110. гласи: „члан окружног одбора не може бити у исто време народни посланик, нити председник или кмет општински, нити у каквој државној и у општој плаћеној јавној служби. Тако исто он не може бити лиферант или предузимач за рачун округа.“

А члан 144. закона о уређењу округа и срезова гласи:

„За члана среске скупштине може бити изабран сваки онај који има услове прописане чланом 58. овога закона“.

Настаје питање: која је лица законодавац подразумевао у чл. 152. под изразом: „срески посланик“?

Полазећи са те претпоставке, да је израз „срески посланик“ идентичан са чланом среске скупштине, изабрано лице за среску скупштину, и кад се упусти у оцену тумачења поменутог законског прописа — чл. 152. овог закона, тумачећи га двојаким путем, граматичким и логичким, не долази се до истог закључка у погледу услова из чл. 110, као што би требало да буде, већ до дијаметрално противног. Тако, тумачећи исти законски израз прво граматичким путем, онда излази, да за среског посланика — члана среске скупштине не могу бити изабрана лица, која су у исто време народни посланици, лиферанти, кметови и т. д. Док ако се истакнути члан, тумачи логичким путем, па доводећи исти у везу са чл. 58, 144 и 146 истог закона, онда се долази до таквог закључка, да за среског посланика — члана среске скупштине, може бити изабран и кмет и лиферант и учитељ и т. д. — сва она лица, која имају опште услове из чл. 58. овог закона. Јер да видимо, да ли се услови из чл. 110. специјални, траже за окружног посланика. Не. Ни један законски пропис не тражи те услове за обичног окружног посланика, већ само се траже за чланове окружног одбора. Кад законодавац не тражи специјалне услове из чл. 110. за обичног окружног посланика, онда има смисла, да их тражи за члана среске скуп-

штине. Где би био основ оправдању таквог захтева? Никаквог критеријума не би се могло имати, за мање самоуправне положаје тражити некакве особене гаранције и услове, а за веће положаје обратно опет, мање услове тражити. Разумно се ничим не би дао правдати такав поступак. На против, чл. 144. овог закона, који говори о томе, ко може бити члан среске скупштине, позива се на чл. 58. овог закона. Траже се потпуно једнаки услови за чланове среске скупштине, који се траже и за окружне посланике. Сем тога до оваквог логичког закључка долази се, и кад се имају на уму поједини говори посланика у скупштини, приликом израде овог закона, а тако и циљ и намера овог закона.

Остајући при оваквом логичком извођењу и закључку, долази се на мисао, да је под изразом: „срески посланик“ законодавац имао на уму друга лица у чл. 152. овог закона, а не обичне чланове среске скупштине. Јер доиста и ако у чл. 55. овог закона, чланове окружне скупштине назива посланицима, где је реч о окружној скупштини, већ просто чланови среске скупштине.*)

Под изразом: „срески посланик“ подразумевао је законодавац не обичног, редовног члана среске скупштине, већ без сумње среског изасланика окружног одбора — среског члана окружног одбора.

Овог функционера самоуправног, чија је дужност: да председава среској скупштини, да врши функцију вестиоца за среске потребе у окружној скупштини и помаже остварењу истих, да заседава у седницама среског одбора и седницама ширег окружног одбора, не назива законодавац, у разним законским прописима овог закона подједнако, јер га у чл. 103. означава као: „срески изасланик окружног одбора“ а у чл. 147. опет другачије: „срески члан окружног одбора“, а нигде га не означава просто срески посланик. Па баш због тога, што једног истог функционера у ова два законска прописа назива различито, негде изасланик, негде члан, због те, како да је назовемо непажње, он тог истог изасланика — члана у чл. 152. назива: „срески посланик“. Јер законодавац тражећи ове услове из чл. 110. неоспорно је то захтевао не за редовне, обичне чланове среске скупштине, већ поред среског одбора, тражио је да те услове имају срески изасланици окружног одбора. Овај је израз у чл. 152. овог закона „срески посланик“ плеоназам, и ништа га није требало помињати, кад је већ једанпут то казано, да се у чл. 110. траже ови услови за чланове окружног одбора, где се наравно подразумева шири и ужи окружни одбор, а у шири улазе и ови изасланици; али, кад је се већ то хтело, да се истакне, да ови услови важе и за среске чланове окружног одбора, онда је стилизацију чл. 152. другог става требало извести не она-

*) Истина да у чл. 150. где је реч о избору среског одбора, помиње се, да се бирају исти „између среских посланика“, а тако исто и у чл. 152. први одељак помињу се опет изрази: „срески посланици, да примају једнаку дневницу као и чланови одбора“.

ко, како је изведена, већ овако: „и за чланове среског одбора, и за изабране среске изасланике окружног одбора важе услови из чл. 110“.

20—VII—905. год.

Гуча.

М. Ђ.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а

(НАСТАВАК)

У Њујорку је долазило на 49000 ухапшених лица 3200 досељених. Берлинска криминална пракса најновијег времена не пружа нам материјала, из кога бисмо видели знатно учествовање насељених странаца у злочинствима; наравно при томе не треба узимати у обзир појаву злочинаца, који путују и који су интернационално организовани, у које ваља убројати и извесне политичке кривце. У колико је у појединим земљама потребно предузети мере против умножавања кривичних дела, она врше странци, долазе у обзир иста она средства, која се употребљавају против досадних странаца — истина не у казнено-правном погледу, већ с погледом на њихову немаштину, на санитетске и политичке прилике. Отежавање усељавања, које би било више или мање строго изведено, може се, у опште узевши, као непотребно значити. Ова мера представљала би повратак у времена, у којима су *hospes* (странац) и *hostis* (непријатељ) имали исто значење. Прописе против усељавања и налазимо само у земљама, у којима услед особито великог усељавања сиромашних странаца настаје невоља у земљи. Уједињене америчке државе морале су ограничити досељавање, енглески парламенат занима се сличним пројектом, у Норвешкој се о таким мерама већ пише по новинама. Али ако се владе у интересу слободних међународних привредних односа одлуче за принцип „отворених врата“, то ће онда свака држава морати безусловно задржати за себе право, да у свако доба и без дугог поступка може наређивати и извести протеривање досадањих странаца. Трачке, у своме делу „Политика“, вели о овоме врло zgodно и прегнантно: „Што странац ужива у културним државама апсолутну правну заштиту, то је огроман напредак. У погледу странаца, који постану једној држави досадни, морају се оставити државној власти слободне руке, да их може протерати, и то без навођења разлога, па и онда, кад је држава закључила уговор, који по правилу обезбеђује поданику друге државе бављење у иностраној држави.“ За пруску државу основ за овако поступање налази се у § 10 II 17 A. L. R., према коме се утврђивање чињеница, које су потребне за наређење протеривања, може извршити без обзира на одредбе казненог судског поступка. Не лежи у томе никаква противречност, — као што је, поводом неколиких политичких протеривања у последње време, тврдила опозициона штампа — да странац може и

мора да створи себи тек извршењем неке кажњиве радње појачану заштиту из казненог поступка, ако хоће да не буде неправно протеран по поступку, који важи за протеривање. Кад није у питању право државе на кажњавање, и кад је у питању блажа мера, — протеривање —, онда државна власт и није обавезна да пази на оне гаранције, које су у казненом поступку прописане за поступање власти кад има над неким да се казна изрекче.

3. Интернационалне скитнице.

Скитништво чини како на националном тако и на међународном пољу прелаз и ствара погодну земљиште за злочинства, која извршују злочинци од заната и то — у интересантној аналогiji према учењу Хекеловом — како за индивидуу тако и за врсту. Као што од појединог скитнице тако често постаје злочинац, исто тако историјски је доказано, да су модерне варалице и коцкари постали од скитачких чета, за које се зна да још од времена сеобе народа постојале. Ово је доказао *Avé Lallement* у својој „Историји немачких варалица“, а врло се лепо описи о томе налазе и у *Фрајтаговим* „Сликама из немачке прошлости.“ У животу и раду скитнице могу се већ рано запазити интернационални елементи. Скитнице прате војску у римским ратовима и крсташким походима, у ратовима са Турцима. Интернационална мешавина појачава се појавом интернационалног скитничког народа — Цигана. Доцније придолже поводом тридесетогодишњег рата туђински најамници војници. И сада се још међународне скитнице поглавито регрутују из Цигана. У Немачкој се њихове банде не појављују тако често, ма да су оне за поједине крајеве у Немачкој још непрестано права несрећа; тако је н. пр. позната одлука берлинског Апелационог Суда о примени закона о принудном васпитању напуштене и покварене деце на странце проузрокована потребом да се васпитна средства и за циганску децу употребе. Много више пати Аустрија од Цигана скитница, тако да је писац *Грос* у својој књизи „Упбеник за истражне судије“ целу једну главу посветио мерама за сузбијање циганских банди. У осталом међународни односи међу скитницама представљени су данас ванредно дугачким путовањима. Писац књиге „*Tramping with tramps*“, у којој је писао о сопственим доживљајима, вели да је наплазио на банде немачких скитница у Швајцарској и Тиролској, а за америчке скитнице вели да више пута у години путују од *Salt lake city* до Сан Франциска. У своме предавању. О особинама данашњих злочинаца од заната спомиње *Лепман* криминално — политички врло важне „несталне људе“, лица с унутрашњом узнемиреношћу и нагоном за путовањем, која у интернационалном саобраћају широко поље налазе. „На обично скитничке надовезује се интернационално“. Велике просторије прелазе скитнице служећи на лађама; француска страначка легија има велику привлачну снагу на белосветске скитнице, у туђој земљи лако се налази веза са домаћим вагабондама.

(наставиће се)

Др. Драг. А.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж Е С Е

Беду Јаскуле Вираг, журналисту из Аустро-Угарске, тражи због више кривичних дела аустро-угарски консулат у Београду, актом својим од 4. тек. м-ца. Бела је стар 42 год., средњег стаса, проседе косе, плавих очију, брдат. Препоручује се свима полиц. и општ. властима да потраже Беду у својим домаћима, и у случају проналаска да о томе известе Управу града Београда с позивом на Бр. 34690.

Милана Стојковића, из Стубла, среза прокуљачког, окривљеног због повреде тела, тражи среска власт актом Бр. 8235. Пронађеног треба спровести начелнику среза пољаничког у Владичин Хап. АБр. 1405.

Ђона Вранковића, престенију из Јањева, окривљеног због крађе, тражи начелство округа нишког. Ђон је стар 30 год., стаса средњег, у лицу пун, плав, очију црних, у оделу је од белог сукна. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом начелству с позивом на Бр. 20427. УБ. 39386.

П О Т Е Р Е

Душан Т. Ставрић, кесарош из Лесковца, извршио је у месту рођења две крађе и побегао. Стар је 20 год., стаса високог, у лицу плав, косе и бркова риђих. Пронађеног треба стражарно спровести начелнику среза лесковачког с позивом на Бр. 17295. АБр. 1416.

Драгутин Ђирић, родом из Османова, среза шињавског, окр. пиротског, који је решењем ваљевског првостепеног суда стављен под суд и у притвор због крађе, 25. пр. м-ца побегао је из ваљевске окружне болнице, у коју је био упућен ради лечења. Одбегли Драгутин стар је 24 год., раста је средњег, приомањаст, очију плавих, у оделу је сукненом. Треба га најживље потражити и пронађеног стражарно спровести ваљевском првостепеном суду с позивом на Бр. 28050. УБр. 36173.

Крађа стоке. Ноћу између 29. и 30. пр. м-ца, са ливаде Живана Живановића из Бобовика, украдени су једна кобила, стара 3 године, два доратасте, и један коњ, стар 3 године, такође два доратасте, настув, на једној задњој ноzi има белу белегу у величини двоинарца. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да за крађивцем и покрађом трагају, и у случају проналаска известе о томе начелника среза посаво-тамнавског с позивом на Бр. 8960.

Чедомир Дејановић, момак Недељка Спасојевића, качара из Београда, наплатио је 20 овог м-ца за рачун свога газде 206 дин. и са наплаћеним новцем побегао. Стар је 24—25 год., средњег раста, сувољав, смеђ. Треба га живо потражити и пронађеног спровести Управу града Београда с позивом на Бр. 36694.

Жил — Фердинанд — Марије Дуксфис, бив. чиновник Генералног Удружења у Бриселу, украо је 310.000 дин. у обвезницама белгијске ренте, и побегао. Крађивац је стар 33 год., висок 1 м. 65 см., добро развијен, косе угасило кестењаве, очију смеђих, леђа носе изломљених, кратковид је. Украдене обвезнице, свака од по 10.000 динара, под овим су бројевима: 4601, 4603—4625, 4695—4700. Број

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У прошломе броју јављено је, да је ухваћен оглашени хајдук **Димитрије — Думитрашко Стајкуловић**, његова жена **Драга**, и друг му **Марин Стоје**, те је престала потреба за њихово тражење. Они су сви у затвору, те се тако крајински округ ослободио опасних људи, који су у току последња четири месеца починили грдна недела и задали страх и трепет тамошњем живљу.

До сада вођеном истрагом несумњиво је утврђено, да је ова заиковачка дружина извршила ова дела:

1) Ноћу између 28. и 29. марта тек. год., у друштву са Илијом Соломоном из Давидовца,

још и опасну крађу новаца (360 динара) Јовану Лазаревићу, из Церовице у срезу звишком, 6. августа тек. год. на доњомилановачком вапшару. За то је дело био стављен под кривичну истрагу и у притвор код начелника среза поречкога, одакле је побегао 27. августа т. г.

Думитрашко је стар 27 година, средњег раста, добро развијен, сувољав, испупчених јагодица, бркова малих, црних и пуних, очију кестењавих, косе и обрва црних. Од одела има на себи велики кожух са рукавима, чакшире од црног сигавог сукна, опанке и шарене чарпе и прну влашку шубару.

Драга, жена **Думитрашкова** стара је 22 год., средњег стаса, очију, обрва и косе смеђе, образа округлих. Од одела има памучну кошуљу,

ухвати, треба га пажљиво претрести и одмах притворити, па о свему телеграфским путем известити Антропометријско-полиц. одељење министарства унутрашњих дела.

Драгољуб Цевајровић, бив. београдски адвокат, решењем кварта врачарског Управе града Београда стављен је под кривичну ис-

трагу и у притвор због више дела утаја. Пошто је **Драгољуб** у бегству, то квартал врачарски позива све полицијске и општинске власти да га у својим домаћинима најживље потраже и, на случај проналаска, њему стражарно спроведу. **Драгољуб** има 35 година, високог је стаса добро развијен, у лицу пун и више првомањаст но смеђ, коса је прнастог, говори и немачки. У циљу бржег и лакшег проналаска, износи му се и слика, коју је петражна власт послала уредништву актом Бр. 13485.

Думитрашко

Драга

Марин

чија је слика изашла у 40. броју «Полицијскога Гласника», напали су на тор Петра Пауновића, земљоделца из Мосне у срезу поречком, њега пекли веригама, изнуђавајући му новац, па кад им га Петар није могао дати, шти су га сами могли наћи, однели су му из куће две трубе црног сукна, једну малу шарену торбу, тринаест пари пресних говеђих опанака и 3 килограма славине;

2) Пред вече 7. септембра тек. год. напали су на кућу Станка Ф. Пенића, благајника србовеке школе из Србова у срезу неготинском, везали су га и однели му 506 динара школскога новца и један револвер за шест метака, обичне величине, и

3) Ноћу између 6. и 7. тек. месеца напали су на кућу Јована Илића, земљоделца из Вратне у срезу брзопаланачком, и од његове снаје Флоре изнудили су 116 динара у готовом новцу и један пар нових чакшира.

Сем ових дела, **Марин Стоје** извршио је

мали кожух, кратак гуњ од шајка, с преда и позади велику кецељу, на ногама шарене чарпе и нове опанке, а на глави белу мараму.

Марин је стар 30 год., високог стаса, црне косе, обрва и очију, добро развијен, сувољав. Од одела има кожух, црне суквене чакшире, шарене чарале и пресне опанке, а на глави црну јагњећу шубару.

Како је оправдана сумња, да је ова дружина извршила још каква казнима дела, сем горе побројаних, начелник среза брзопаланачког актом својим Бр. 11837 од 15. тек. м-ца, послао је њихову фотографију да се изнесе у «Полицијском Гласнику», молећи како све власти тако и приватне, да га одмах известе, ако би још што знали о њима. Ако већ постоји каква истрага против њих код које власти, она ће послати акта истраге начелнику среза брзопаланачкога с позивом на Бр. 11837. Заиковци су сликани у оделу, у каквом су се предали власти после пушкарања, које је трајало један сат.